Мандрівний

вулкан

ФАНТАСТИЧНА

ПОВІСТЬ

ВОЛОДІННЯ РОБЕРТА КОНРАДА

Як тільки Віктор спустився в підземелля, до нього збіглася велика юрба. Чоловіки й жінки, старі й молоді. Вони оточили щільним колом і так заливчасто сміялися, що він, не зважаючи на паморочливий біль у голові, мимоволі й собі усміхнувся.

"Це, напевно, з мене регочуть, що я не зумів як слід приземлитися, — подумав юнак. — Але що ж тут смішного? Адже міг на такому кам’янистому грунті й ноги поламати..."

Відкинув з себе заплутані стропи парашута, зняв шолом, неквапливо підвівся й буркнув невдоволено:

— Ну, чого ви, чого?..

Але люди реготали ще дужче. Аж гикали, аж за животи хапалися, аж присідали. А деякі навіть не могли втриматися на ногах, падали й качалися, ніби маленькі діти.

— Та досить уже вам! — розсердився Віктор. — Посміялися й досить!

З гурту вийшла білява дівчина, яка також корчилася від сміху, й ледве видушила з себе:

— Не… не звертай у… уваги, зе… земляче. Ха-ха-ха!.. Це… це минеться… Ха-ха-ха!..

Він здивовано поглянув на неї. Великі сині очі дівчини були нерухомі, мовби неживі… Придивився до решти людей — і в них такі ж. Вікторові стало страшно.

— Хто ви?.. Де я?.. — викрикнув збентежено.

— По… потім у… узнаєш… — промовила дівчина й знову вибухнула сміхом, затупцяла ногами, наче стояла на розпеченій жаровні.

— Та годі тобі, годі! — ухопив її за руку. — Побережи своє здоров’я. Так же і вмерти можна… Прошу тебе, скажи: куди я потрапив?

Вона міцно стиснула його пальці і поволі обм’якла, перестала сміятися, ворухнулись, ожили її очі.

— Хіба ти не знаєш? Це володіння Роберта Конрада… Зараз по тебе приїдуть… Дай мені фотоапарат, я заховаю, щоб вони його не забрали…

— Хто приїде? І чого мають у мене щось забирати?

— Я потім усе розповім. Давай швидше, поки не пізно. Он уже мчать сюди, — показала на бруковану дорогу, на якій з’явився блискучий, схожий на човен, самохід.

Віктор зняв через голову фотоапарат і простягнув дівчині.

— Тільки дивись не засвіти плівку, — застеріг.

— Не бійся, не засвічу, — заспокоїла і шуснула в юрбу несамовитих сміхунів.

"Може, ці люди хворі, божевільні, і вона теж, а я віддав їй фотоапарат..." — пошкодував Віктор.

Майже безшумно підкотив самохід. Юрба принишкла, всі перестали сміятися і ніби остовпіли. Із самохода вилізли два здоровані у військовій формі, з гумовими палицями, один смаглявий, вилицюватий, з приплюснутим носом, а другий світлошкірий, гостроносий.

— Наш Мудрий Капітан прислав нас за тобою, — прогугнявив до Віктора вилицюватий військовий.

Вони обмацали його одяг і повели до самохода, посадили на переднє сидіння поруч з водієм.

Самохід розвернувся, помчав назад. їхали мовчки. Віктор роздивлявся довкола, намагаючись збагнути — куди ж все-таки він потрапив.

Обабіч дороги стояли одноповерхові скляні чи пластмасові будинки — без вікон, без даху, наче акваріуми. За ними простягалися плантації якихось рослин, зеленіли сади, поблискували водяні плеса. Все було осяяне щедрим промінням.

Віктор задер голову, сподіваючись побачити над собою голубе безхмарне небо, ясне сонце на ньому. Одначе ні неба, ні сонця він не побачив. Високо вгорі виднілося лише грізне кам’яне склепіння, що дивовижно промінилося денним світлом.

Невдовзі в’їхали у пальмовий гай, у якому височіла чудернацька споруда, що нагадувала велетенську рапану, котра зяяла своїм перламутровим отвором-входом і, здавалося, ловила кожен шерех у підземному поселенні.

Самохід зупинився.

— Палац нашого Мудрого Капітана, — сказав гостроносий.

— Виходь! — смикнув за рукав Віктора вилицюватий.

Вони провели його через довгі кручені скляні коридори, дзеркальну залу з басейном і квітами в просторий мармуровий кабінет, у якому за довгим столом сиділо кілька вже літніх чоловіків. Більшість військові. Між ними, певно, щойно відбувалася якась важлива розмова.

— Так оце і є той сміливець, що несподівано вдерся у моє володіння? — мружачи очі, поглянув на Віктора плоскогрудий, з тонкими губами й чорними вусиками-щіточками під гачкуватим носом Каштан. Усі вони розмовляли по-іспанськи. — Ану, підійди-но, голубе, сюди, ближче! — поманив пальцем.

Віктор підійшов до столу, кивнув присутнім, але йому не відповіли на привітання. Всі були похмурі, чимось стривожені.

Капітан, осідлавши ніс окулярами в золотій оправі, пильно подивився на Віктора й чомусь поблід.

— Звідки ти? — запитав притишеним голосом.

— Звідти, — показав Віктор на стелю.

— Знаю, що звідти. Не про те питаю… — засовався у кріслі Капітан. Потім підвівся, звернувся до тих, котрі сиділи за столом: — Панове, розмову нашу відкладаємо. Ви вільні…

Вони враз підхопилися й вийшли з кабінету. Залишився тільки зовсім сивий вузькочолий дідок, що поважно сидів поруч з Капітаном.

— І ви з ним також вийдіть. Почекайте там, у залі, — ще раз уважно глянувши на Віктора, сказав Капітан вилицюватому й гостроносому.

Коли зачинилися двері кабінету, дідок кинувся до Капітана:

— Друже, що трапилося? Ти став білий, як папір…

— Мені здалося… Але ні, цього не може бути! Не може бути!.. — вхопився за голову Капітан.

— Заспокойся, дорогий, і поясни — в чому річ?

— Цей юнак дуже схожий на Діего. Такий же кругловидий, чорнявий, такі ж великі сірі очі, такі уста, ніс… Та ти ж добре знаєш отого заклятого нашого ворога… Скажи, авжеж схожий на нього?

Дідок так наморщив вузького лоба, що сивий, густий чуб майже зійшовся з кошлатими попелястими бровами, і мовив непевно:

— Угу, наче схожий…

— Коли я побачив його, одразу подумав: чи не синок він Діего? Як ти гадаєш, скільки юнакові років?

— Дев’ятнадцять–двадцять.

— О, і синові Діего зараз має бути стільки ж!.. Боже, боже, п’ятнадцять літ уже поневіряємося в цьому підводному пекельному світі, а там, удома, господарюють фанатики-марксисти!..

— Не журись, друже, скоро закінчиться їхнє владарювання і вони стануть перед тобою на коліна, благатимуть пощади.

— Ніякої пощади!.. Усіх винищу!.. — ударив кулаком по столі Капітан. — А тепер, прошу тебе, займися молодиком. Допитайся, вивідай у нього все. Ти умієш це робити… А що, коли й справді Діего підіслав сюди свого синочка, щоб і тут нам напакостити?..

— Добре, дорогий, я з’ясую, — пообіцяв дідок. — Тобі ж раджу тим часом спочити, заспокоїтися.

Той згідливо кивнув головою, ступив до стіни і набрав на рухомому, як у телефонному апараті, диску цифровий код. Дві величезні мармурові плити розсунулися, відкривши вхід до опочивальні. Тільки-но Капітан зайшов туди, знову зсунулися докупи.

Дідок визирнув з дверей, увічливо запросив Віктора до кабінету.

— Давайте познайомимося, — простягнув суху, кістляву руку й відрекомендувався: — Радник Мудрого Капітана Роберта Конрада доктор Хуанос Глобаліус.

— Студент університету Віктор Соколюк.

— Дуже приємно, — усміхнувся радник і підвів його до столу. — Будь ласка, сідайте.

Віктор охоче опустився на м’який стілець — од утоми ледве тримався на ногах.

Хуанос Глобаліус обійшов стіл і всівся навпроти на своєму стільці біля порожнього Капітанового крісла.

— Пробачте, Соколюк, ви сказали: студент університету. Дозвольте уточнити — якого університету?

— Московського.

— Значить, ти з Радянського Союзу? — зупинив важкий погляд на Вікторовому обличчі Глобаліус.

— Так, з Радянського Союзу, — підтвердив Віктор.

— А звідки знаєш іспанську?

— Я навчаюся на факультеті романо-германської філології.

— Комуніст?

— Ні, комсомолець.

— Ясно…— значуще промовив Глобаліус і замовк.

— Дозвольте, тепер я запитаю вас, товаришу Глобаліус? — порушив мовчанку Віктор.

Той скривився, ніби ковтнув чогось кислого або гіркого, й поправив:

— Не "товаришу", а пане.

— Пане… — механічно ворухнув губами Віктор.

— Поки що ніяких запитань! — виставив наперед суху розчепірену долоню Глобаліус. — Спочатку я розпитаю тебе, що нас цікавить.

— Прошу, запитуйте, — зніяковів Віктор.

— Найперше скажи: хто тебе підіслав?

— Як це "підіслав"? — не зрозумів Віктор.

— Не прикидайся дурнем! — суворо блимнув на нього Глобаліус. — Признавайся одразу, чий ти агент!

— Агент?.. Сміхота!.. Та нічий я не агент. І ніхто мене не підсилав.

— Тоді поясни: як ти сюди потрапив? — єхидно прискалив одне око Глобаліус.

Віктор, пригадавши, що йому довелося пережити за останню добу, важко зітхнув. Нелегко, ох і нелегко було про все те переповідати, та ще зараз, коли страшенно змучений. Однак зібрався з силою і розповів дивакуватому Капітановому радникові, чому і як опинився він тут, у цьому непривітному й загадковому підземеллі.

Того дня Віктор прокинувся, як йому здалося, раніше за всіх. Але, заглянувши до другої кімнати, побачив, що батько вже сидів за столом, читав газету, а мати на кухні готувала сніданок. Відчинив балконні двері. З-за дерев світило яскраве сонце, небо голубе й чисте-чисте, однак з моря дув досить сильний прохолодний вітер.

— Бачиш, тату, синоптики не помилилися — чудовий льотний день! — сказав задоволено, готуючись до фіззарядки.

— Не радій заздалегідь, — відповів батько, не відриваючи од газети очей. — Зараз дуже мінлива погода…

Невдовзі до кімнати зайшла мати й мовила докірливо:

— Вітю, скільки я тебе просила — роби зарядку на балконі. Або не гупай отак. Он сусіди знизу скаржаться, що провалиш їм стелю. Кінчай уже, іди вмивайся, будемо снідати.

Він ще трохи потупцявся на місці, помахав руками й подався у ванну кімнату.

З кухні пахла кава і засмажена на салі яєчня.

— Сьогодні я сам виведу тебе в політ, — сказав батько, коли Віктор, умившись і одягнувшись, сів до столу.

— Це ж прекрасно! — зрадів Віктор. — З тобою мені певніше.

— Хоча б за столом помовчали, — незадоволено поглянула на них мати. — Я так переживаю за оті ваші польоти. А сю ніч навіть заснути довго не могла. Ви ж, ну, зовсім байдужі до мене…

— І чого тобі, мамо, переживати? — стенув плечима Віктор. — Досі нічого поганого не трапилося, і сьогодні, ось побачиш, усе буде гаразд.

Невже вона передчувала, що з ним станеться лихо? О, материне серце чутливе!..

На початку все складалося якнайкраще. Приїхали на аеродром, лікар оглянув його і дав дозвіл на політ. Віктор одягнув поверх шерстяного спортивного костюма теплий хутряний комбінезон, узув унти, надів шкіряний шолом, бо вгорі завжди холодніше, ніж на землі. Потім пристібнув за всіма правилами парашут, зняв зі спинки стільця фотоапарат і в супроводі інструктора аероклубу попрямував до планедрому. Звідти помахав рукою на прощання своїм друзям-одноклубникам, котрі стояли біля ангарів, і заліз у тісну кабіну планера. В цей час підрулив літак-буксирувальник, за штурвалом якого сидів батько. Інструктор причепив до буксирувального замка капронову линву від літака, підняв із землі крило, щоб вирівняти одноколісний планер, і подав команду:

— Зліт дозволяю!

Натужно заревів на літаку мотор, аеропоїзд зрушив з місця й швидко помчав бетонною злітною смугою. Коли вони одірвалися від землі й набрали потрібну висоту, Віктор потягнув за ручку замка — одчепився від буксирної линви. Літак розвернувся, пішов на посадку до аеродрому, а планер залишився сам у повітрі.

Важко знайти краще місце для польоту планерів, ніж оце, біля самого моря. Тут східний вітер, упираючись у схил прибережної восьмикілометрової гори, змінює свій напрямок і починає по схилу обтікати гору. Якщо планер потрапляє у висхідну повітряну течію, його вмить підхоплює пружний потік і втримує, аж поки стихне вітер. Одначе вітри в цьому краю дмуть інколи безперестану по тижню й більше.

Навчаючись у авіаклубі, Віктор уже не раз літав понад схилами гори, спочатку з інструктором на двомісному, потім сам на одномісному планері, і, як кожен планерист, мав від тих польотів велику втіху.

Сьогодні ж у Віктора перший тренувальний політ на цільнометалевому планері нової конструкції, на якому через місяць візьме участь у всесоюзних спортивних змаганнях. Отже треба звикнути до незнайомої моделі, а ще після тривалої перерви — навчання в університеті — набратися, як мовиться, належної спортивної форми.

Планер одразу сподобався Вікторові. Він слухняно підкорявся йому, стрімко і легко ширяв у повітряному потоці. Всі прилади працювали бездоганно.

Усміхнувшись задоволено, юнак замилувався краєвидом, що відкрився перед ним. Угорі — голубе бездонне небо й сліпуче липневе сонце. Попереду — довжелезна гора з глибокими ущелинами і пласкою вершиною, котра нагадувала гігантську греблю. З лівого боку — скелясті відроги давно згаслого вулкана, зелені пагорби й долини, мальовничі селища. З правого — безкрає розбурхане море, над яким від

горизонту пливла чудернацька темно-сіра хмара, схожа на двогорбого верблюда, що одиноко тюпає безмежною блакитною пустелею.

Розглядати хмари — то давня Вікторова пристрасть. Він любив подовгу спостерігати, як вони мандрують по небу, як міняють свої обриси. Найцікавіші фотографував і мав уже цілий альбом чудових знімків. Ось і зараз не міг утриматися, щоб не сфотографувати хмару-верблюда.

Закінчився схил гори. Розвернув планера, набрав висоту й знову поглянув на ту хмару. Тепер вона мовби опустилася до самої морської поверхні й стала схожа на здоровецького тура чи зубра, що нестримно мчить водяною просторінню до берега.

Віктор здивувався: невже суне гроза? А може, буря?.. Досі ще не бачив, аби якась хмара так швидко виростала і так стрімко рухалася. Ще раз сфотографував її і почав скеровувати планер на посадку.

Коли до аеродрому залишалося не більше трьох–чотирьох кілометрів, хмара вже підступила до узбережжя й заволокла півнеба. І раптом у ній спалахнула яскрава блискавиця, оглушливо загримів грім, від якого аж задзвеніло боляче у вухах. А по тому неймовірної сили вихор зненацька підхопив планер і, ніби якусь невагому пір’їну, пожбурив у самісіньку хмару.

Тільки тоді зрозумів Віктор: із моря налетів ураган…

Отямившись од несподіванки, спробував спуститися нижче, до аеродрому. Але несамовитий, знавіснілий ураган міцно й чіпко утримував планер у своїх лабетах і ніс за собою кудись у невідомість. Тепер у Віктора іншого виходу вже не було, як піддатися ураганові й терпеливо очікувати, поки той врешті-решт відшаленіє, знесилиться і сам відпустить його, необачного бранця, зі свого страхітливого полону.

Єдине, чого благав, так це, щоб не розвалився, витримав жорстоке випробування планер.

Минали година за годиною, закінчився день, наступила чорна-пречорна ніч, але ураган не лише не угамовувався, а ніби ще більше набрав сили. Від перенапруги у планера вібрували крила, здригався фюзеляж. Безперестану періщив рясний дощ, раз у раз спалахували блискавки, що засліплювали очі, і після них неможливо було роздивитися на приладах, з якою швидкістю, на якій висоті і в якому напрямку, — на захід, схід, північ чи південь, — летить поневолений планер. І тільки тоді, коли знову розвиднілося, гроза почала поволі вщухати, став утихомирюватися грізний ураган.

А незабаром і зовсім утихло. Розвіялися, розтанули густі хмари, в ясному небі засяяло довгождане сонце. Висхідні повітряні потоки відразу ж ослабли і планер круто пішов на зниження.

Зітхнувши полегшено, Віктор виглянув з кабіни, щоб вибрати зручне й безпечне місце для посадки. Виглянув і вжахнувся. Унизу на всьому видноколі бушувало розлючене море.

"Все... Кінець..." — блискавкою промайнула думка.

Планер усе знижувався і знижувався. Щоб не шубовснути разом з ним у море, відстебнув прив’язні ремні, приготувався вистрибнути на парашуті.

І раптом попереду серед величезних штормових хвиль, немов примарна тінь, немов привид, виріс кам’яний конусоподібний острівець.

Розвернув планер, зробив над ним одне, друге коло.

Острівець нагадував шахтний терикон. У центрі його зяяла кругла широка горловина, що вела в глибоке підземелля, яке зсередини освітлювалося, ніби денним, білим світлом.

"Чудасія!.. Що то може бути?.." — водночас здивувався і налякався Віктор.

Планер ширяв над морем уже надто низько. До води залишалося якихось триста метрів.

"Пора! Пора стрибати!" — скомандував сам собі, вхопився за кільце парашута й виштовхнув своє тіло з кабіни.

Кинутий напризволяще планер пролетів іще трохи, перекрутнувся кілька разів і пірнув у морську безодню.

Парашут спочатку мляво погойдався в повітрі, потім неквапливо, неохоче, ніби боячись розбурханого моря, почав опускатися на загадковий острівець.

Віктор міцно тримався за стропи, скеровуючи полотнище подалі від горловини. Але тільки-но він знизився, вона мовби сама потягла, всмоктала його разом з парашутом у себе.

В обличчя дихнуло моторошністю провалля. Віктор мимоволі зіщулився, підігнув ноги й заплющив очі…

— Отак я і потрапив сюди, — закінчив свою розповідь Віктор. — А ви допитуєтесь: хто мене підіслав до вас, чий я агент… — мовив ображено.

— Це ми ще перевіримо, правду ти говориш чи ні, — холодно відказав Хуанос Глобаліус.

— Якщо сумніваєтесь, будь ласка, перевіряйте. Однак я все-таки прошу вас відповісти мені, що це тут за поселення, що за люди тут живуть і хто такий ваш капітан Роберт Конрад?

— Май терпіння, юначе! Ще встигнеш дізнатися про все. А зараз тобі, мабуть, не завадить відпочити.

— Так, відпочити треба, бо я дуже натомився.

Хуанос Глобаліус натиснув на кнопку. До кабінету зайшли вилицюватий і гостроносий.

— Влаштуйте його! — наказав.

Вони забрали Віктора й повели з палацу.

Коли за ними зачинилися двері, розсунулися мармурові плити й до кабінету увійшов Роберт Конрад.

— Друже, даремно ти хвилювався! — підбіг до Капітана Глобаліус. — Це син не Діего!

— Я все чув… — махнув той рукою. — Але ж, ну, просто дивовижно, він так разюче схожий на нього!

— Буває, часто буває, що люди схожі між собою… — пробурмотів Глобаліус і запитав: — Що з ним робитимемо — пришиємо йому "гудзика ?

— Не поспішай. Устигнемо. Спочатку треба як слід перевірити, щоб достеменно знати, що він нічий не агент, ніким не підісланий. А потім іще не забувай: нам же вкрай потрібний зв’язківець із суходолом, щоб

розшукати своїх людей, знайти отого професора-археолога Макса Орена.

— Навряд чи вийде з нього зв’язківець. Він, відчуваю, надто затятий.

— Дарма. У нас є надійні засоби і чималий досвід, як примусити будь-кого вірно служити нам. Хіба не так?

— Так, так, — погодився Хуанос Глобаліус.

— Мене зараз тривожить інше, — мовив по хвилі Роберт Конрад. — Тривожить несподівана поява цього юнака… Мабуть, для остороги варто кудись перебазуватися.

— Мудро вирішив, дуже мудро! — похвалив Глобаліус. — Адже мовиться, що береженого й бог береже…

— Тоді накажи Мінцу, нехай готується в рейс.

ТАЄМНИЦІ МАНДРІВНОГО ВУЛКАНА

Самохід зупинився біля невеликого будиночка, що стояв коло річки. Він таки й справді наче акваріум. Стіни скляні, подвійні, заповнені водою, у якій плавали різні риби, росли морські водорості.

— Оце буде твоє тимчасове помешкання, — сказав вилицюватий. — У ньому ти знайдеш усе, що потрібне для життя, — харчі, воду, постіль.

— Але запам’ятай, — застеріг гостроносий, — що в нас ніхто ніколи не спить, крім Мудрого Капітана, його радника, коменданта, інженера-штурмана та ще декого. Тобі поки що теж можна спати, але будь обережний, замикай двері, щоб тебе не побачили сплячим санітари, бо подумають, що помер, і викинуть акулам.

— Ще, як захочеш, можеш покупатися в річці, — додав вилицюватий. — У ній тече чиста прісна вода.

— Звідки ж вона тече? — поцікавився Віктор.

— Звісно, що з моря.

— А куди впадає?

— У море.

— Нічого не розумію… Тече з моря і впадає у море. А ви кажете, що вода прісна. Як це може бути?

— У нас стоять великі автомати, вони перетворюють морську воду у прісну, бо нам потрібно багато води і для городів, і для садів, і для харчування.

Вони знову посідали в самохід і поїхали.

Віктор підійшов ближче до будиночка, розглядав риб, що плавали в його стінах.

Нараз по спині злегка вдарив камінець. Оглянувся.

Неподалеку за кущем стояла білява дівчина, якій він оддав фотоапарат.

— Чого кидаєшся? — насупився.

— Це ти так гніваєшся? — підступила до нього дівчина. — Ану, ще загнівайся, земляче! Прошу, загнівайся! Я хочу згадати, як гніваються люди.

— Чому "згадати"? Хіба тут ніхто не гнівається?

— Люди-риби уже не вміють ні гніватися, ні радіти, ні плакати, ні сміятися, ні ненавидіти, ні любити… І я скоро зовсім забуду…

— Як "забуду"? Це таблицю множення чи якийсь там вірш або пісню можна забути, а не почуття! їх і не забувають, і не згадують, вони самі по собі з’являються.

— Так то ж у звичайних людей з’являються. А в людей-риб вони назавжди зникають. І в мене, кажу, скоро їх не буде, як тільки я повністю стану людиною-рибою…

— Про що ти говориш? Яких людей називаєш рибами? І чого це ти сама маєш стати якоюсь людиною-рибою? — ніяк не міг утямкувати її Віктор і вже подумував: мабуть, вона таки й справді хвора.

— О-о, так ти, бачу, ще нічого не знаєш! Ще не встигли розповісти, куди потрапив і що тут на тебе чекає. Тоді треба дещо пояснити…

— Чого "дещо"? Усе розповідай! Але спершу скажи, як тебе звати.

— Оксана.

— А мене — Віктор.

Оксана дістала з-під светра Вікторів фотоапарат, простягнула йому, мовивши трохи ображено:

— Візьми, щоб не переживав, що я засвічу твою плівку… А тепер ходімо в кімнату, там ніхто не заважатиме, і я розкажу.

Віктор одчинив двері й зупинився в нерішучості на порозі — підлога в будиночку теж була скляна, а під нею плавали у воді риби, росли водорості.

— Іди! Не бійся, не провалишся! Вона міцна. Бачиш! — тупнула з усієї сили Оксана ногою і взяла його за руку.

Він здригнувся. Рука у дівчини була холодна як лід.

— Ти у холодильнику її держала, чи що?

— А в тебе гаряча-гаряча… — засяяла Оксана. — Від неї іде справжнє людське тепло…

Віктор зняв комбінезон, унти, і вони присіли на канапу.

На обличчя Оксани лягла задума. Дівчина щось довго й болісно пригадувала, притуливши гарячу Вікторову руку до свого холодного чола, і врешті заговорила:

— З чого ж тобі почати?

— Поясни спершу, що це за поселення і хто вони такі, отой Роберт Конрад і Хуанос Глобаліус.

— Гаразд, постараюсь пояснити…

Майже двадцять років тому наукова експедиція, до складу якої входили вчені Міжнародного інституту морських ресурсів, а також Інституту океанографії, під керівництвом всесвітньовідомого акаде-міка-фізика Луї Жака Луп’є вирушила на спеціальному кораблі в далеку мандрівку по Тихому океану. Науковці мали на меті дослідити ряд

цікавих явищ природи, краще вивчити водні глибини і особливо гідрофлору дна.

Проте невдовзі експедицію спіткала невдача: вона потрапила в сильний шторм, і її пошкоджений корабель могутні хвилі прибили до невеликого скелястого острівця, що чорнів серед розбурханого океану.

Експедиція висадилася на острівець і несподівано виявила на ньому чималий отвір у глибоченне освітлене підземелля.

— Друзі мої, так це ж, здається, кратер згаслого вулкана! — вигукнув Луї Жак Луп’є. — Але що то за світло усередині, ніяк не збагну… Давай-но спустимося й подивимося!

Учені встановили біля отвору лебідку з довгим стальним тросом, причепили до нього контейнер, спустилися вниз. Коли відчули під ногами твердий грунт і кинули перший погляд на велетенське підземелля, були неймовірно подивовані. Там росли незвичайні дерева й рослини, бігала різна дичина, літали птахи, в озерах плавала риба.

Академік мовчки водив очима навкруги, як заворожений.

— Друзі мої, — нарешті скрикнув він, — так це ж та легендарна земля, що "тече молоком і медом"! Я вперше бачу таке!.. А потім — звідки тут стільки світла?..

Експедиція натрапила в підземеллі і на давні людські житла. Оглянула їх, але жодної живої душі в них не знайшла.

Нараз увагу науковців привернула схожа на гробницю кам’яна споруда, на якій височіла витесана з сірого граніту статуя якогось вождя чи мудреця. Він тримав у руці золоту плиту-скрижаль. На плиті були викарбувані незрозумілі знаки.

— Ви можете їх розшифрувати? — звернувся Луї Жак Луп’є до молодого археолога Макса Орена, котрий вивчав письмена древніх цивілізацій.

— Спробую, — несміло відповів той.

Поки експедиція обстежувала далі загадковий вулкан, Макс Орен вивчав напис. Це була тривала й копітка робота. Він зіставляв різні зразки сивого древньопису, шукав схожості знаків-сим-волів з предметами, з живими істотами. Йому також треба було визначити, як читати написане — зліва направо чи справа наліво, зверху вниз чи знизу вгору, і багато, багато ще дечого. І ось одного дня археолог прибіг до академіка й вигукнув:

— Еврика!.. Еврика!..

Луї Жак Луп’є навіть випустив з руки лупу, через яку розглядав маленьку фіолетову рибку, спійману в підземному озері.

— Що трапилося? — запитав Макса Орена.

— Я розшифрував напис!.. На плиті написано: "У цій будові зберігаються ключі від нашого підводного мандрівного вулкана". Іншими словами, у споруді лежать не кістки вождя колишніх поселенців, як ми думали, а, певно, якісь важливі відомості про цей дивовижний острів.

— Чудово... чудово... — зрадів академік. — Тільки як же пробратися до тієї будови, коли в ній немає ні дверей, ні вікон, самі глухі стіни?..

Однак хід все-таки знайшли. Він починався метрів за п’ятдесят од споруди й проходив під грунтом. Учені озброїлися електричними ліхтариками, сподіваючись, що потраплять у темряву, але нічого подібного не відбулося.

— Не розумію, ніде жодного просвітку, а видно, як удень… — не переставав дивуватися Луї Жак Луп’є.

Посеред будівлі під світним куполом лежали три рукописні фоліанти, виготовлені з тонісінької шкіри якихось морських істот чи риб. Довідатися, що бережуть у собі ці фоліанти, стало першочерговим завданням експедиції.

Макс Орен сидів над розшифруванням тих записів до запаморочення.

У першому томі розповідалося про те, що вулкан має три поверхи, або частини. Верхній поверх призначений для життя людей. У середньому знаходяться різні механізми й побудови для управління вулканом, а також отвір-шлюз для виходу з нього. Нижнє відділення являє собою піч, з допомогою якої, як писалося у рукописі, можна розбудити вулкан, щоб він переміщувався в морях і океанах. Далі говорилося про якісь термічні голки, що зберігаються у печері на середньому поверсі, від яких вода в печі перетворюється в рушійний вогонь.

Згодом Макс Орен розшифрував і другий фоліант. У ньому мова йшла про те, як треба обробляти морське дно, вирощувати там різні поживні рослини, як приручати риб і навіть спілкуватися з ними за допомогою спеціальних сигналів. Детально було розказано в тому рукописі й про те, як саме і з чого можна виготовити особливий гідрокостюм, що захищає людину на великій глибині від холоду і водного тиску, а ще забезпечує її організм киснем.

Відтак археолог узявся за третій фоліант. Але несподівано захворів, і його довелося відправити на кораблі, що потребував капітального ремонту, додому. Макс Орен не хотів розлучатися з непрочитаною пам’яткою і забрав її з дозволу керівника експедиції з собою, щоб потім, як видужає, повернутися у вулкан уже з готовим перекладом.

Коли відплив корабель, Луї Жак Луп’є спробував зв’язатися по радіо з інститутом, та виявилося, що радіохвилі у вулкан проходять, а з вулкана — ні. Тоді радист піднявся з радіопередавачем нагору, до кратера, щоб звідти налагодити передачу, але раптом знепритомнів.

Поки радиста опустили вниз — серце вже не билося. Піднявся до кратера його помічник і теж помер…

— Друзі мої, — сумно мовив академік, — я бачу, що ми стали полоненими вулкана. Виходу з нього більше немає. А чому? Це нам треба негайно з’ясувати.

— Мені здається, — сказав заступник Луї Жака Луп’є професор Венслав Кручек, — що ми зробили велику помилку, віддавши третю пам’ятку Максу Орену. Мабуть, у ній йшлося про те, з чим зараз зіткнулися.

— Можливо, — погодився академік. — Але ж ми самі все одно не розшифрували б її?

— Маєте рацію… — зітхнув професор. — Що ж, тепер іншого виходу в нас немає — будемо чекати повернення корабля…

Проте сталося непередбачене.

Вирішили науковці пересвідчитися, чи дійсно може рухатися така величезна кам’яна гора. Вони, згідно записаної у першому фоліанті інструкції управління вулканом, напустили з океану в його нижнє відділення води й кинули кілька малесеньких термічних голочок, що зберігалися в срібних скринях-контейнерах у печері на середньому поверсі. Вода вмить закипіла, потім узялася полум’ям, і там утворився мовби реактор, з якого через відкриті штучні кратери-люки заструмували в океан могутні вогняні потоки. Горловина кратера

герметично закрилася товстелезною гранітною лядою, гігантська споруда злегка гойднулася, занурилася на глибину й зрушила з місця.

Учені хотіли відразу ж зупинити вулкан, та не зуміли, і він поплив і поплив невідомо куди, в якому напрямі.

Мандруючи отак під водою, вони не раз чули по радіо звернення, що пересилалися до них спочатку лише з їхнього корабля, а потім ще й з інших кораблів та літаків, але відгукнуться, сповістити про себе, на жаль, не могли.

"Піч" горіла й рухала кам’яне громаддя майже п’ять років. За цей час люди з експедиції навчилися добувати собі харчі — збирали на деревах фрукти, вирощували овочі, ловили в озерах рибу, полювали на дичину, а також провадили в обладнаних під лабораторії житлах колишніх поселенців наукову роботу. Навчилися вони врешті-решт і керувати вулканом. Коли вже зупинили його і він випірнув на поверхню, виготовили за рецептом тієї ж пам’ятки кілька гідрокостюмів. Водолази одягли їх і вибралися в океан через спеціальний шлюз. Гідрокостюми виявилися просто чудові. Вони й справді зігрівали на глибині людський організм, повністю забезпечували його киснем і надійно захищали від водяного тиску.

Обстежуючи дно довкола вулкана, водолази натрапили на потонулий підводний човен. Навігаційні прилади в ньому були непошкоджені. Демонтувавши їх разом з іншим потрібним устаткуванням, експедиція визначила своє місцеперебування. Вулкан зупинився неподалеку від берегів Південної Америки.

"Але як повідомити про себе людству?" — постало тепер невідкладне завдання.

— Друзі мої, мабуть, доведеться нам скористатися давнім-прадавнім способом, до якого вдавалися колись відважні мореплавці, — сказав Луї Жак Луп’є.

— Ви пропонуєте послати звістку в пляшці? — запитав професор Венслав Кручек.

— Так, саме так, шановний! — задоволено поглянув на свого заступника академік. — Одна тільки невеличка, проте досить суттєва поправка: не в пляшці, а в пляшках…

Написали зо три десятки листів, закоркували їх у порожні пляшки, що залишилися від різних напоїв і препаратів, і викинули в океан. Були переконані: рано чи пізно рибалки або моряки виловлять якусь із них і таким чином необхідний зв’язок буде налагоджено.

Однак минав місяць за місяцем, а до них ніхто не озивався й не з’являвся.

— Напевно, наші пляшечки потрапили в течію, що занесла їх у таке глухе місце, куди ні кораблі, ні рибальські судна не запливають, — журився Луї Жак Луп’є.

Написали нові листи, так само закоркували їх у пляшки, випустили в океан і знову почали очікувати своїх рятівників. І надаремно. Минув майже цілий рік, а вони все одно не з’явилися.

Та ось у вулкан несподівано вдерся чималий озброєний загін на чолі з Робертом Конрадом.

Луї Жак Луп’є, не підозрюючи чогось лихого, дуже зрадів "гостям" і люб’язно запросив Роберта Конрада та його радника Хуаноса Глобаліуса до свого кабінету-лабораторії.

— Нарешті, нарешті з’явилися наші рятівники! — ніби хлопчак, вигукнув старий академік, бігаючи по кабінету. — Тільки чого це ви озброєні?

Хуанос Глобаліус, посміхнувшись, відповів:

— Не бійтеся нашої зброї. Не могли ж ми знати, що тут живуть такі добродії… А якби виявилося, що навпаки?

— Авжеж, авжеж, — погодився Луї Жак Луп’є. — Ми щиро завдячуємо вам! Тепер зможемо всі свої багатства передати людству.

Роберт Конрад досі мовчав. Оцінював ситуацію. Та коли почув від керівника експедиції оті слова, не втримався й запитав:

— Про які багатства ви кажете? Що, може, у вас є золото чи якісь коштовності?

— Шановний, наші багатства цінніші за золото, — загадково мовив академік. — Але про це потім, потім… А зараз запрошую вас до товариського столу. Ви собі не уявляєте, яка радість охопить моїх колег при зустрічі з такими гостями!

Луї Жак Луп’є вийшов з кабінету дати розпорядження, щоб накрили стіл й скликали всіх членів експедиції.

Роберт Конрад нахилився до свого радника і важко прохрипів йому в обличчя:

— Може, нам одразу послати їх на той світ і забрати, що тут є?

— Ні в якому разі, друже! — забубонів Хуанос Глобаліус. — Ми повинні бути обережними. Треба вивідати все, тоді… А що, коли тут є охорона? Адже цінності не можуть бути без охорони!..

Науковці справді від радості почували себе на сьомому небі. Вони без кінця тиснули "гостям" руки, знайомилися.

— Я — заступник керівника експедиції, — відрекомендувався професор Венслав Кручек.

— А я — радник Роберта Конрада! Доктор медицини! — гордовито проказав Хуанос Глобаліус.

— А я — інженер-будівельник, у мене є свої винаходи й друковані праці, — похвастався Генріх Мінц.

— Я — агроном і маю нагороди за селекційну роботу, — і собі похвалився Джон Чомберг.

— То ви всі наші колеги! — не міг нарадуватися Луї Жак Луп’є.

Коли після дружнього застілля науковці розбрелися по робочих місцях, Роберт Конрад провів короткий інструктаж. Він наказав своїм воякам розвідати, скільки у вулкані людей і що то за люди, чи є в них зброя, що вони роблять і де заховані їхні скарби.

Хуанос Глобаліус зайшов до кабінету академіка, присів навпроти нього до столу й запитав улесливо:

— Дорогий колего, а про яке багатство ви говорили, що воно, мовляв, коштовніше за золото? Це мене заінтригувало.

Луї Жак Луп’є знітився. Якби знайшов за потрібне, він сам розпочав би таку розмову. Але що зробиш — надмірна людська цікавість завжди випереджає події…

— Невже ви не догадуєтесь, шановний, що наше багатство — це наукові відкриття, — поважно мовив академік. — І хай вас не ображає те, що я зараз не можу вам про них розповісти. Не все одразу… Тим більше, що в мене до вас є одне велике прохання: привезти сюди кого-небудь з мого інституту, а також археолога й лінгвіста Макса Орена, в якого знаходиться важливої ваги науковий документ. А потім, чи не допомогли б ви нам зв’язатися з родинами? Ми так скучили за ними.

Хуанос Глобаліус відвів очі вбік.

— Дорогий колего, я зараз піду й пораджуся з моїм шефом, як це зробити. Ми неодмінно постараємося вам допомогти.

Незабаром до Луї Жака Луп’є прибіг розгублений Венслав Кручек.

— Нічого не можу зрозуміти! — вигукнув він. — Ми, здається, потрапили в біду! Ідіть подивіться, що коїться! Наші "гості" нишпорять по всіх житлах, лабораторіях…

Академік підхопився з-за столу й кинувся до дверей, але його не випустили з приміщення. У супроводі охоронців до кабінету ввалилися Роберт Конрад, Хуанос Глобаліус, Генріх Мінц, Джон Чомберг і розпочали допит.

Луї Жак Луп’є обурювався:

— Ми зробили такі відкриття, що людство більше не відчуватиме нестачі в енергії, в харчових продуктах, і за це воно нам лише дякуватиме. А ви чините розправу. Яке неподобство!..

Очі Роберта Конрада налилися кров’ю:

— Ваші відкриття ви віддасте мені, а не людству! Мені потрібна сила, така сила, яка знищила б моїх ворогів! Ясно?

— Не зовсім, — похитав головою Луї Жак Луп’є. — Не зрозуміло, кого ви вважаєте своїми ворогами?

— Усіх тих негідників, котрі не визнають моєї зверхності!

— А якщо і ми проти неї?

— Значить, і вас знищимо! — люто поглянув на нього Роберт Конрад.

— А щоб цього не сталося, — втрутився в розмову Хуанос Глобаліус, — пропонуємо по добрій волі всі ваші відкриття передати нам.

— Такого не буде! — сказав Луї Жак Луп’є.

— Буде! — ударив кулаком по столу Роберт Конрад.

— Ні, не буде! — рішуче заперечив академік.

— Тоді ти і всі твої підлеглі заарештовані! Ей, ви! — звернувся Роберт Конрад до вояків, що стовбичили біля дверей. — Тут є яка-не-будь в’язниця?

— Немає.

— Негайно збудувати! Зрубайте оті дерева, що ростуть над дорогою, побудуйте з них барак, поставте вишку для кулемета!

Луї Жак Луп’є зблід.

— Ви будете рубати ті дерева?! Схаменіться! Адже подібних більше нема ніде! Вони незвичайні, реліктові!..

— Дурниці! Нам зараз потрібна в’язниця, а не якісь там дерева. І, взагалі, ти мене дивуєш, пане Луп’є, — скривився глузливо Роберт Конрад. — Такий освічений, культурний і не збудував тут собі в’язниці, не завів охорони! Ні, що не кажи, а це твій великий прорахунок!..

Під керівництвом Генріха Мінца вояки нашвидкуруч спорудили чималий дерев’яний барак, загнали туди експедицію, і відтоді почалися безперервні допити й мордування. Роберт Конрад та його поплічники вдавалися до всіляких хитрощів, залякувань, катувань, щоб примусити науковців працювати на них. Луї Жак Луп’є вірив — науковці вистоять, не стануть співробітничати з ними. Однак його дуже бентежило, що до рук авантюристів потрапили термічні голки. Адже ті, виношуючи свій маніячний план поневолення людей, можуть використати їх як грізну й страхітливу зброю. Довго думав академік, як відвернути небезпеку, і врешті одного разу під час чергового допиту заявив:

— Не треба мене більше мордувати. Я зважив на всі реальні обставини і дійшов висновку, що іншого виходу, як примиритися з вами, у нас немає.

— Чудово! Мудро! — вигукнув Роберт Конрад. — Отак би з самого початку!

— А чим ви, дорогий колего, можете довести, що ваше рішення щире, що ви не обдурите нас? — запитав недовірливо Хуанос Глобаліус.

— Ну, хоча б тим, що я відкрию вам секрет управління вулканом!

— О-о, це для нас дуже важливо! — сказав задоволено Генріх Мінц.

— Коли ж ти нам відкриєш? — не терпілося Роберту Конраду.

— Хоч і зараз, — мовив Луї Жак Луп’є. — Давайте зійдемо на другий поверх, і я розповім і покажу, як ним керувати.

У супроводі охоронців вони спустилися довгими й крутими сходами в середню частину вулкана, де знаходився пульт управління. Луї Жак Луп’є підійшов до мармурової дошки, на якій було багато рубильників, вимикачів, кнопок, витер хусткою спітніле чоло, обвів зневажливим поглядом присутніх і пророк:

— Нехай краще ми загинемо, ніж загине людство! — і натиснув на кнопку, що вмикала привід, який відкривав люк до "печі" на нижньому поверсі. Через той люк мала ринути вогненна рідина й знищити, спопелити все живе у вулкані.

Роберт Конрад вихопив пістолет і наставив на академіка. Але його руку спокійно відвів убік Генріх Мінц.

— Не треба. Я все завбачив… Проводи од пульта від’єднані… — і загигикав самовдоволено, переможно.

Почувши таке, Луї Жак Луп’є схопився за груди.

— Ну, що ж, — видихнув з себе, — я вам також піднесу сюрприз… розповім про одну досить неприємну річ…

— Тільки не лякай, ми вже лякані! — буркнув Роберт Конрад.

— Колись давно, — почав спокійно академік, — якісь невідомі майстри високорозвинутої цивілізації, а може, то були навіть інопланетяни, створили це чудо світу, яке назвали мандрівним вулканом. Як саме вони його створили, то велика загадка. Одне ясно, що ті майстри необачно прирекли себе на загибель і багато років тому вимерли, залишивши по собі тільки цінні записи, які наш поліглот-археолог прочитав і розтлумачив. З тих записів ми довідалися, для чого

зроблені в нижньому поверсі штучні кратери, як вони відкриваються і закриваються, що таке термічні голки і як їх виготовляти…

— Дуже цікаво, — хитнув головою Хуанос Глобаліус. — Але ви обіцяли сказати щось інше.

— Говори по суті! — гримнув Роберт Конрад.

— Не квапте, я все скажу… — Луї Жак Луп’є подивився на годинник і мовив далі: — Так ось, ті загадкові майстри винайшли і дивовижну світну фарбу, якою пофарбоване підземелля. Аналіз світла, яке вона випромінює, показав, що гама його променів далеко ширша, аніж сонячний спектр. У ньому ми відкрили такі промені, які своєрідно діють на організм людини, які не випускають з вулкана радіохвиль, тому ми, власне кажучи, і відрізані від навколишнього світу. Але через фарбу добре проходять радіосигнали сюди, у вулкан. Отже, ми чуємо все, а передати нічого не можемо…

— І як же ті промені впливають на організм людини? — перепинив його Хуанос Глобаліус.

Луї Жак Луп’є ще раз подивився на годинник, посміхнувся.

— А так, що хто побуде під дією цих променів тисячу годин, той уже не може жити вище рівня моря. Він там одразу гине у важких муках. Ось, панове, якраз пробила ваша фатальна хвилина! Тепер ви ніколи вже не вилізете з цього вулкана!..

Останні слова академік вимовив так, ніби прочитав смертний вирок своїм ворогам.

Конрад, Глобаліус, Мінц і їхні охоронці, які уважно прислухалися до розмови, стояли приголомшені, розгублені. Нарешті Роберт Конрад

прийшов до тями, ступив упритул до Луї Жака Луп’є і процідив крізь зуби:

— А чому ж ти, старий вислюк, не сказав нам про це раніше?

— Коли б ви були пристойними людьми, то я напевно сказав би. А так язик не повертався…

Роберт Конрад налився кров’ю, вихопив з кобури пістолет і вистрілив у академіка.

Один з охоронців захлипав од розпачу, він і йому подарував кулю. Хуанос Глобаліус підбіг, обняв свого вожака за плечі.

— Годі, друже! Заспокойся!.. Що ж, може, й справді ми потрапили в пастку, але дарма, немає лиха без добра. Тепер ми повновладні господарі цього могутнього й чарівного вулкана, тепер у наших руках вогонь і вода. А вода дужча за суходіл, води на світі більше, ніж суші. Значить, ми не маємо права складати зброї! Ми ще поборемся з ворогами і неодмінно їх переможемо!

— Вірно кажеш, — кашлянув Роберт Конрад. — Адже відтепер я — Капітан вулкана! А ти будь моїм першим помічником!

Після вбивства Луп’є деякі легкодухі науковці, зневірившись і не витримавши тортур, передали нападникам секрет управління вулканом. Проте більшість членів експедиції все-таки не підкорилась або тільки вдавала, що підкорилась, і таємно готувала повстання. Одначе Роберт Конрад якимось чином довідався про змову, скликав найближчих своїх підпомагачів і сказав:

— Панове, як стало мені відомо, проти нас затівається бунт. І найприкріше те, що заводіям удалося переманити на свій бік кількох наших людей. А це вже небезпечно. Отже, необхідно максимум

пильності й повсякчасної готовності!.. Ми, звичайно, придушимо заколот у зародку і жорстоко покараємо непокірних і зрадників. Але, щоб подібного більше ніколи не повторилося, треба придумати щось таке, аби всіх, хто тут є, прив’язати назавжди до себе, до вулкана, до води…

— Я вже давно над цим розмірковую, і, здається, нам скоро пощастить розв’язати це питання, — багатозначно мовив Глобаліус.

І то були не легковажно кинуті слова. Хуанос Глобаліус першого ж дня, як вони вдерлися до вулкана, звернув увагу на маленьких фіолетових рибок, що плавали в кулястому акваріумі у кабінеті-лабораторії Луї Жака Луп’є. Спочатку подумав — керівник експедиції тримає в себе екзотичних рибок просто так, для розваги. Але потім, дізнавшись, що вчений-фізик захоплюється ще й іхтіологією, зрозумів: рибки ті піддослідні. Коли ж Глобаліус прибрав до своїх рук наукові матеріали й папери академіка, він знайшов серед них досить цікавий запис:

"Це чудодійна рибка! Таке маленьке, а кусається. Вкусивши, виділяє отруту. Мікроскопічні дози її дуже корисні. Вони швидко лікують різні хвороби, поновлюють витрачену енергію, дають стільки бадьорості й сили, що я ніколи подібного не відчував навіть замолоду. Це справжній еліксир життя і здоров’я!.. Який я радий, що нарешті після довголітніх пошуків ми зможемо зробити чудовий подарунок людству, медицині! Однак слід застерегти: збільшені дози тієї отрути дуже небезпечні, вони перероджують нервову систему живого організму, змінюють його поведінку. Слід було б повніше вивчити, як рибка впливає на людину. Вона, наприклад, може жити у шлунку тварини, не піддаючись травленню. А що буде, коли вона попаде в людський організм? На жаль, увести собі рибку — колеги не дозволяють, робити досліди на них — я сам собі не дозволю. Щодо інших властивостей фіолетової рибки, треба сказати, що вона дуже чутлива до зовнішніх явищ атмосфери й води, може попереджати про небезпеку, про те, що робиться у вулкані, може замінити ряд навігаційних приладів… Одне слово, за всіх обставин я чекаю від цієї маленької істоти великої користі…"

То був останній запис Луї Жака Луп’є. Саме за нього і вхопився Хуанос Глобаліус. Він почав проводити досліди над живими людьми і відкрив, що наявність фіолетової рибки в організмі призводить до того, що людина майже втрачає всі свої розумові здібності, у неї спочатку притуплюються, а потім і зовсім зникають почуття і сон, навіть людські очі з часом перетворюються на риб’ячі!..

— Коли тобі доведеться бути в Конрада чи Глобаліуса, — сказала Оксана, — зверни увагу на акваріуми, що стоять у їхніх кабінетах. Отам у них і плавають ті рибки. Вони дуже нагадують маленькі перламутрові гудзики. Ми так їх і називаємо — гудзики. Фіолетові рибки викидають таку дрібну ікру, що її видно лише через мікроскоп. Якщо ікринку ввести в організм людини, з неї згодом народжується рибинка й живе там, приліпившись до якогось внутрішнього органу, ніби молюск до днища корабля. Крім того, що я тобі розповіла, проклята рибка ще дуже часто подає якісь сигнали, ворушиться, тріпоче, кидається всередині, від чого страшенно лоскотно й людина-риба заливається неприродним сміхом, захлинається ним, як водою, душиться, як димом... Таке трапилося й тоді, коли ти вперше з’явився тут. "Гудзики" одразу відчули присутність у вулкані сторонньої людини й тріпотіли в нас, аж поки приїхали наглядачі й забрали тебе... Ну, тепер зрозумів, кого ми називаємо людьми-рибами?

— Зрозумів... — важко зітхнув Віктор.

— Ти придивися пильніше до мене. Я також наполовину риба. В мені щомиті бореться риба і людина, людина і риба... Остання перемагає... З кожним днем я втрачаю людські почуття, їх стає у мене все менше й менше... Я вже майже не знаю, що таке сум і жаль, що таке настрій, не вмію веселитися, радіти, переживати... А скоро й зовсім разпрощаюся навіть із тими залишками людських почуттів, які в мені ще ледь тліють, ледь пригадуються, і тоді стану холоднокровною, земноводною істотою...

Оксана не скаржилася на свою долю, бо вже й не усвідомлювала як слід, що з нею відбувається. Зате на Віктора те, що він почув від неї, подіяло страхітливо.

— А звідки ти знаєш усе це, що розповіла мені? — запитав її.

— Венслав Кручек, заступник Луї Жака Луп’є, розказав. Коли я сюди потрапила, він теж був іще напіврибою. Я довго не віддавала його фіолетовій рибці, боролася з нею…

— Боролася? Як боролася?

— О, про те навіть Глобаліус не догадується!.. Виявляється, рибка не любить, боїться людського тепла. А в мене руки, як оце і в тебе, були тоді гарячі, то я і гріла Кручеку чоло… Я тобі покажу його. У нього великий шрам на лівій щоці. Конрад під час допиту пістолетом ударив…

— Негідник!.. — обурювався Віктор.

— Не негідник, а справжній злочинець! Кат! — відказала Оксана. — Колись він разом зі своїми дружками організував військовий путч в одній невеликій латиноамериканській країні і замордував тисячі невинних людей. Але військова хунта довго при владі не втрималася. Під натиском повсталих народних мас, які очолив відважний революціонер-марксист Дієго, авантюристи добряче дістали по зубах і потерпіли повний крах. Після ганебного провалу Роберт Конрад з недобитими "міністрами" утік від кари й сховався у диких лісових нетрях на океанському узбережжі. І ось одного разу, пролітаючи на вертольоті, путчисти помітили неподалеку в океані маленький кам’яний острівець з горловиною до освітленого підземелля. Вони обережно обстежили острівець і, коли виявили в підземеллі людське поселення, вдерлися і захопили його. Відтоді й стали володарями цього вулкана. Тепер плавають по океанах і морях, нападають, як пірати, на кораблі й підводні човни, топлять їх, забирають з них усе цінне, а також людей,

які залишаються живими, щоб потім перетворити на покірних рабів, на людей-риб… А замислюють вони ще страшніше. Знають, що самі приречені жити лише під водою, тож хочуть, щоб ніхто не жив на суходолі. Ось тому й збираються за допомогою термічних голок розтопити льоди Арктики, Гренландії, щоб вода залила всі континенти і всі острови…

— Ми не повинні цього допустити! — скрикнув Віктор. — Треба повідомити людство про небезпеку, що нависла над ним!

— Звідси втекти неможливо.

— Тоді якось знищити ті голки. Знаєш, де вони заховані?

— Про те знають тільки Конрад, Глобаліус, Мінц, Чомберг та ще дехто з путчистів. Колись професор Кручек знав, але тепер він майже повністю людина-риба і, мабуть, не пригадає…

У цей час пролунав підземний гуркіт, задрижав, хитнувся будиночок. Риби захвилювалися в стінах-акваріумах, під підлогою, і опустилися на дно.

— Що це?.. — стривожився Віктор.

— Вулкан занурився у воду. Мабуть, у рейс вирушимо, — сказала Оксана.

— А де ми зараз, ти знаєш?

— Ні. Про те також знає лише Конрад і його найближчі прибічники, яким він усе довіряє.

Раптом вона зблідла, втупила у Віктора збайдужілі, спорожнілі очі.

— Чого ти? — запитав подивовано. — Тобі погано?

Дівчина скривилася й схопилася за груди:

— Рибка отут кидається… Мені лоскітно й боляче… А ще розум тьмариться… Ой, ой!.. Ха-ха!..

Віктор перелякався, узяв її за руку:

— Чим тобі допомогти?

— А що таке — "допомогти"? І потім, хто ти такий? Ха-ха!..

У Віктора волосся дибом стало.

Та невдовзі Оксані, певно, полегшало. Заплющила очі й почала щось пригадувати. Знову поглянула на нього:

— Ти той, що упав у вулкан на парашуті?

— Той, той! — закивав Віктор.

— Прошу, тримай мою руку отак, як ти тримаєш. Я відчуваю: у мене вливається твоє тепло… Воно віднімає мене від риби… Тепло дужче за холод… Правда, що тепло дужче за холод?

— Правда…

Поступово її обличчя проясніло. Оксана ніби заново ожила, мовила:

— Ти такий добрий… і лагідний… Дякую тобі… — й прихилилася до його плеча.

Віктор засоромився, зніяковів, але не відсторонився од дівчини.

Вони помовчали трохи, тоді він запитав:

— Звідки ти, Оксано?

— З Одеси… — зітхнула. — На Молдаванці жила. Може, чув?

— Звичайно, чув. А тут як опинилася?

— Працювала бібліотекаркою в риболовецькій флотилії, так ці гади напали на судно, на якому я плавала, і потопили… Уся команда загинула, тільки мене непритомну затягли сюди…

— І що, відразу прижили фіолетову рибку?

— Ні, не відразу. Спочатку, коли прибирала в лабораторіях, то не чіпали. Потім мене побачив, на лихо, отой недолугий гітлерик, Конрад, і захотів забрати до себе, щоб, розумієш, йому в усьому прислуговувала… Я так обурилася, що обізвала його нахабою, розпусником, недолюдком… Ну, він, звісно, не міг цього стерпіти, дуже розлютився на мене, наказав "пришити гудзика" і відправити працювати в підводне господарство…

Далі Оксана розповідала, як важко живеться у вулкані поневоленим людям, як над ними знущаються путчисти. Розказувала про дресированих риб, про акулятник, про якусь страшну морську потвору, улюбленицю Роберта Конрада, яку він називає Морською Красунею, а вони — Паскудою і Ненажерою.

Говорила Оксана швидко, ламала, ковтала слова, наче кудись поспішала. Але Віктор уже майже не слухав дівчину. Від великої перевтоми, від переживань його почав знемагати сон. Випустив її руку, позіхнув.

Оксана умовкла, відсунулась од нього подалі, насторожилась.

— Це для чого ти роззявляєш рота?

— Що кажеш? — скинувся Віктор.

— Для чого, питаю, рота роззявляєш?

— А-а… Я просто позіхаю. Ну, значить, хочу спати.

Оксана довго силкувалася збагнути, що таке "позіхаю", але коли побачила, як він ще раз розкрив рота, підхопилася з канапи й прийняла войовничу позу.

— Не роби більше так, бо я можу на тебе напасти. Я не буду чекати, щоб ти мене перший з’їв!

Віктор зрозумів, що це вже знову "заговорила" не Оксана, а риба. Однак зі сном боротися більше не міг. Очі злипалися самі, тіло дерев’яніло, все довкола розпливалося і зникало, як під каламутною водою.

— Ти помираєш? — зробила висновок дівчина-риба.

— Та ні… я просто засинаю… я дуже втомився… жахливо втомився… Я вже не маю сили навіть говорити…

— Не роби так, бо кожного померлого тут віддають акулам… Акули це дуже люблять…

Та Віктор уже нічого не чув.

Оксана потягла його за носа, щипнула за вухо. Він не просинався.

— Все… Помер… — промовила вона, вибігла з будиночка й голосно зареготала.

Почувши регіт, люди-риби збіглися до кімнати, побачили на канапі сплячого Віктора і також почали реготати, підстрибувати, ніби їм хто лоскотав п’яти. Від реготу тремтіли стіни-акваріуми, перелякано метушилися в них риби.

Незабаром з’явилися два "санітари" з носилками, поклали на них Віктора й понесли до озера. Слідом за ними посунула вся юрба.

Оксана кілька разів плеснула в долоні. Це був сигнал для акул, які відразу ж підпливли до берега. Але тільки-но "санітари" збиралися кинути Віктора хижакам, він прокинувся, скотився з носилок на землю, обвів усіх напівсонним поглядом, угледів у воді здоровенні зубаті морди акул і закричав перелякано:

— Ви що, збожеволіли?..

Юрба спершу притихла, заніміла, а потім почала розбігатися — хто куди.

Десь зникла і Оксана.

Біля озера залишилися два спантеличені "санітари" і Віктор. Він плюнув спересердя й почвалав утомлено до свого будиночка. Замкнув зсередини двері й, не роздягаючись, упав на м’яку канапу…

ХУАНОС ГЛОБАЛІУС ПОГРОЖУЄ

Важко сказати, як довго Віктор спав, бо ні ночі, ні дня у вулкані не існувало, годинника й календаря також. Про те, який нині рік і місяць, який день, година, знали лише путчисти, котрі слухали радіопередачі з усіх кінців світу.

Умившись, він узяв фотоапарат і вийшов з будиночка. Складалося враження, що настав ранок, і вранішня прохолода бадьорила. Дивно було усвідомлювати, що це відбувається у самих глибинах моря, в кам’яній споруді, яка пливе собі, неначе велетенський уламок невідомого континенту.

У голові клубочилися тривожні думки і без кінця виринали запитання, на які юнак не міг знайти відповіді.

Пройшовши з півкілометра, побачив акваріум завбільшки з двоповерховий будинок. Біля нього тупцялося кілька людей-риб, дивилися на химерну потвору, що мала велику жаб’ячу голову, краб’ячі клешні і хвіст ящірки. Вона надимала балухаті очі й здоровецьке воло, розтуляла пащеку, каламутила воду. Віктор здогадався, що то улюблена потвора Роберта Конрада, ота Морська Красуня, про яку йому розповідала Оксана, й дістав з-за пазухи фотоапарат.

Люди-риби так захопилися потворою, що не завважили, як він сфотографував морське страхопудисько, а водночас і їх біля нього. Побачили аж тоді, коли звернувся до них:

— Скажіть, будь ласка, де мені знайти Оксану?

— А що це таке?

— Оксана… молода дівчина, що живе серед вас.

— А-а… — протягнув чоловік-риба, високий на зріст, у якого чорнів на лівій щоці шрам. — Вона працює на городі.

"Так це ж, мабуть, отой Венслав Кручек, заступник керівника експедиції Луї Жака Луп’є", — подумав Віктор.

— І довго там буде?

— А що таке "довго"? — перепитав Кручек.

Таки правду казала дівчина: фіолетова рибка зовсім затьмарила професорові пам’ять, коли він навіть не здатен зрозуміти значення простого слова.

— Скажіть, вас звати Венслав Кручек? — ухопив його за лікоть.

Чоловік-риба рвучко відсмикнув руку і повернувся до Віктора спиною.

— Ви — Кручек? — ще раз запитав і зробив різкий рух, щоб схопити чоловіка міцніше.

Але такий порух люди-риби сприйняли, як щось загрозливе, небезпечне, і одразу розбіглися в різні кінці. Втік і Венслав Кручек.

Потвора сердито роззявила пащеку й немовби застогнала. Віктору стало моторошно, і він рушив далі.

Переходячи дорогу, натрапив на гурт старих людей-риб. Згорблені кістляві постаті оточили його і почали роздивлятися, неначе якусь дивину. Поводилися вони полохливо, як зграйка мальків біля черв’яка, що виконував на гачку свій останній танець. Коли Віктор розтуляв рота, щоб сказати щось, усі втікали, а потім боязко, обережно поверталися назад і починали його обнюхувати, обмацувати. Один дідок навіть лизнув язиком.

— Не розумію… — розвів руками Віктор. — Ви щось хотіли?

— А що таке "хотіли"?

Говорити з ними просто неможливо. Ті, які ще дещо пам’ятали, на запитання відповідали запитаннями, а в решти взагалі нічого в голові не залишилося, крім двох–трьох слів.

Підійшла якась бабуся, приклала крижану долоню до його чола і незграбно погладила. Хтозна, що в жінки прокинулося, що заворушилося десь на дні душі. Може, там, на землі, вдома, у неї лишилися діти чи внуки… Та тільки-но Віктор кліпнув очима, вона злякалася, відскочила вбік. Постояла трохи з заплющеними очима, заспокоїлась і знову підступила до нього.

Невідомо, чим би все скінчилося, коли б не з’явилися вилицюватий і гостроносий. Побачивши Віктора в оточенні старих людей-риб, наглядачі повитягали з шкіряних чохлів при поясі гумові палиці й заходилися гамселити всіх підряд. Бабуся, яка щойно гладила його, впала. її одразу ж схопили наглядачі і потягли до акваріума, де жила потвора. Бабуся навіть не крикнула, навіть не зробила спроби оборонятися.

— Куди ви її тягнете? Відпустіть! — вибіг наперед і перегородив наглядачам дорогу Віктор.

— Віддамо Морській Красуні, — байдуже відповів гостроносий.

— Навіщо?.. За що така кара?..

— Вона ж стара, з неї вже ніякої користі, — сказав вилицюватий.

— Але жінка в цьому ж не винна!

— А що таке "винна"?

— Ну, нічого поганого не зробила…

— Як нічого? Кажу: вона ж стара, негодяща! — здивувався вилицюватий. — А згідно наказу Мудрого Капітана, всі старі люди-риби підлягають знищенню. Увесь цей табун піде на годівлю Морської Красуні та інших рідкісних істот, що живуть у акваріумах.

— Це безсердечно! Злочинно!

Вилицюватий поглянув на гостроносого:

— Ти що-небудь зрозумів?

— Нічогісінько, — тріпнув той головою, і вони потягли нещасну бабусю далі.

Побачене й почуте так пригнітило Віктора, що він, мов сновида, поплентався назад, до свого будиночка. Однак невдовзі його наздогнали наглядачі.

— Вірний помічник Мудрого Капітана пан доктор звеліли привести тебе до нього.

Хуанос Глобаліус привітно зустрів Віктора. Посадив на стілець, сам сів навпроти.

— Ну як, уже відпочив? — запитав.

— Відпочив… — буркнув Віктор.

— Ти що, ображаєшся на мене?

Віктор нічого не відповів.

— Я гадаю, ображатися немає підстав. Може, гніваєшся, що я трохи на тебе погримав, то вибач мені за це. Сам розумієш: прилетів ти до нас несподівано, непрохано, і про тебе всяко можна подумати… О, тобі ще пощастило! Ти сподобався нашому Володареві, і він піклується про тебе. Правда, був просто недогляд, що санітари замалим не викинули тебе акулам.

— Я сам винен у тому. Мене ж попередили, щоб не спав.

— Нічого, тепер ми приставимо до тебе когось для остороги, поки звикнешся.

— Не треба. Я не хочу звикати. Краще, коли ви такі добрі, відпустіть мене звідси. Прошу, дуже вас прошу, відпустіть!

Глобаліус холодно подивився на Віктора.

— Ось цього зробити ми не зможемо. Хто сюди потрапляє, той довіку залишається тут. Забудь, юначе, назавжди світ, з якого сюди прийшов. Ти вже ніколи туди не повернешся. Утямкуй собі: ніколи! І зв’язку з ним ніякого не матимеш!

— А як же мати… батько… друзі… університет?..

— Їх, вважай, у тебе більше немає!

— Це жорстоко! Надто жорстоко!.. — прошепотів Віктор.

— Можливо, й жорстоко, але ми змушені так чинити. Розумієш: змушені! І давай домовимося більше не вести про це розмов. Я хочу дещо тобі сказати. У нас заведено, що ніхто не сидить без діла. У кожного є своя робота. Подумали ми й про тебе, яку тобі підшукати роботу, щоб вона й до вподоби була і щоб не переобтяжувала. І таки придумали! Ти, бачимо, хлопець відважний, кмітливий, міцний і,

напевно, любиш військову справу. Тобто стріляти. Авжеж любиш? Бо всі хлопці в твоєму віці люблять.

— Куди? В кого стріляти? — насторожився Віктор.

— Не поспішай! Все поясню. Справа ось у чому. Ми самі добре справляємося з підводним флотом, а що стосується поверхні, — підняв угору палець Глобаліус, — туди, з деяких міркувань, не можемо підніматись. Отут ти нам і допоможеш. Одягнемо тебе в спеціальний гідрокостюм, у якому почуватимеш себе, як риба, дамо автомат, заряджений термічними набоями, й випустимо з вулкана. Ти підпливеш до якогось із тих кораблів, що сновигають по морю, і вистрілиш у нього. Робота не така вже й складна та важка, зате скільки в ній романтики! Прицілився, бах! бах! — корабель на дно, тільки бульбашки від нього пішли, а ти, переможець, герой, повертаєшся живий і неушкоджений додому, у вулкан…

— А навіщо вам топити кораблі? Потім — там же люди! Вони ж загинуть!..

— Не всі. Декого виловимо. Нам і те, що в кораблях, потрібне, і люди потрібні.

— Ні, цього я не буду робити! — похитав головою Віктор. — Я ж не бандюга якийсь і не бездумна та покірна людина-риба!

— Так, ще не риба, але можеш нею стати, якщо не послухаєшся нас, — сказав, спохмурнівши, Глобаліус.

Віктора кинуло в жар. Не міг собі уявити, що в нього, як і в нещасних людей-риб, очі стануть скляні, заморожені, остигне в судинах кров, затуманиться голова і він забуде все, навіть як його звати…

— Ви не посмієте, не маєте права! — крикнув обурено.

— Обернутися в людину-рибу справді дуже страшно. А особливо тобі, такому молодому та вродливому, — спокійно вів далі Глобаліус. — Але май на увазі, залишишся звичайною людиною тільки в тому разі, якщо послухаєшся нас і чесно виконуватимеш наші розпорядження.

— Ні, ні! Такого я не робитиму! Дайте мені якесь інше завдання.

— Іншого завдання для тебе немає, — твердо сказав Глобаліус. — Тому вибирай одне з двох. Тільки я тобі раджу, щиро раджу прийнять нашу пропозицію. Не кожному ми таке довіряємо…

— Можна, я подумаю? — стиха промовив Віктор, бо від хвилювання в нього розболілась голова, стало недобре.

— О, це вже інша розмова! — посміхнувся Глобаліус. — А чого ж, подумай, подумай. Але не забувай: якщо відмовишся, доведеться зробити з тебе людину-рибу або ж віддати Морській Красуні, вона з задоволенням проковтне такого молодця…

Віктор пригадав історію із старою жінкою, і в нього пересохло в роті, боляче загупало в скронях. Рвучко підхопився, вибіг з кабінету й чимдуж подався до свого будиночка, до єдиного затишного куточка, де міг заховатися від сторонніх очей, людських і риб’ячих.

Убіг до кімнати, замкнув двері і безсило впав на канапу. Заклавши руки за голову, втупив очі в стелю-акваріум. Там спокійно плавали різні екзотичні риби, а в душі у юнака бушувала буря.

"Хоча б Оксана з’явилася, — подумав. — З нею ще можна якось поговорити. Може, щось порадила б, допомогла. На щастя, в ній іще багато людського, і саме це, людське, треба негайно використати, бо потім буде пізно…"

Невідомо, скільки часу пролежав Віктор на канапі, гарячково передумуючи, як усе-таки відкрутитися від жахливих убивць і змовників, котрі хочуть зробити його своїм спільником, таким же злочинцем, як і вони самі. Від перенапруження розколювалася голова, але придумати нічого не міг.

Нараз хтось наполегливо і сильно загримав у двері.

"Може, Оксана?.." — підхопився й кинувся відмикати. Перед ним стояли вилицюватий і гостроносий.

— Наш Мудрий Капітан і його вірний помічник пан доктор звеліли узнати, що ти вирішив з приводу їхньої пропозиції? — запитав гостроносий.

Віктор презирливо поглянув на них і сердито кинув:

— Перекажіть вашому Капітану і його помічникові, що я ще нічого не вирішив, що я думаю… Нехай почекають.

— Краще ми самі почекаємо, — буркнув вилицюватий.

Вони вийшли з будинку й стали біля дверей, як два стовпи.

"Що мені робити?.. Що робити?.." — бігав Віктор з кутка в куток, полохаючи риб у стінах і під прозорою підлогою.

Незабаром наглядачі знову появилися на порозі.

— Наш Мудрий Капітан і його вірний помічник пан доктор звеліли узнати, що ти вирішив…— монотонним голосом затягнув гостроносий.

Віктор зупинився, почервонів, очі спалахнули злим вогнем зненависти.

— Перекажіть Капітану і його помічникові, що я відмовляюся стріляти у кораблі, що я не бандит, а чесна людина. Зрозуміло?

— Так, зрозуміло, — кивнули водночас головами наглядачі й помарширували до самохода.

Та через кілька хвилин вони повернулись.

— Наш Мудрий Капітан і його вірний помічник пан професор звеліли нам привести тебе до акваріума Морської Красуні, — сказав гостроносий.

— Я нікуди звідси не піду! Ні-ку-ди!

Тоді один наглядач узяв Віктора за праву руку, а другий — за ліву і потягли до акваріума. Там уже чекали Роберт Конрад, Хуанос Глобаліус і ще кілька чоловік. Усі були насуплені.

— Ну що ж, — зневажливо глянув на Віктора Глобаліус, — якщо ти боягуз і не хочеш нам допомогти, тоді ми змушені прочитати тобі наш вирок… Прошу, пане комендантe!

Череватий чоловік із вузькими злими очима розгорнув папір.

— "Зважаючи на те, що Віктор Соколюк закинутий у володіння Роберта Конрада нашими ворогами з метою шпигунства і диверсій, великий суд вулкана ухвалив віддати його Морській Красуні. Ухвала остаточна. її може відмінити тільки всемогутній і мудрий Капітан і більше ніхто".

Віктор поглянув на страхітливу потвору, яка розкрила свою чорну величезну пащеку, мовби вже чекала поласуватися ним, і закричав відчайдушно:

— Ви не маєте права мене судити!

Комендант підняв руку:

— Не маємо права? Хе!.. Уже те, що ти залетів сюди без нашого дозволу, дає нам усі підстави вважати тебе за шпигуна і ворога… Коли маєш щось сказати чи попросити помилування у Капітана, то прошу…

Віктор ще раз поглянув на морське страхопудисько, яке й досі тримало розкриту пащеку, поглянув на її велике гидотне черево, де, мабуть, було поховано людей, мов на якомусь кладовищі, і в його очах усе потемніло, загойдалося.

— Не віддавайте мене цій потворі… Я зроблю, що ви хочете…

Роберт Конрад задоволено посміхнувся й повернув голову до коменданта:

— Якщо так, тоді іменем моєї щедрої доброти й безмежної великодушності я скасовую вирок! — Потім, ткнувши пальцем на Віктора, додав: — Отже, навчіть його, як треба стріляти в кораблі! З нього повинен вийти добрий снайпер.

— Я теж так думаю, — сказав Хуанос Глобаліус і витер хусткою спітніле чоло.

Вилицюватий і гостроносий підступили до Віктора й запропонували йому іти з ними.

ГЛУХИЙ КАРЦЕР

Віктора почали тренувати у великому й глибокому басейні. Найперше вчили його ходити і плавати на дні. Ноги та руки юнака були відкриті, а весь тулуб і обличчя затягнеш в особливий гідрокостюм, пошитий з якогось дивного тонкого матеріалу. У мокрому стані матеріал набував чудодійної властивості захищати організм від тиску на глибинах і допомагав дихати, беручи кисень з води. Спочатку Віктор почував себе недобре, вилазячи з басейну, голова паморочилась, ноги заплiталися. Одного разу він мало не впав. Але поступово призвичаївся.

Закінчивши підготовку, разом з вилицюватим і гостроносим вийшов на прогулянку в море. Вулкан стояв біля великого підводного господарства, яке започаткували колись ще науковці під керівництвом академіка Луї Жака Луп’є. Запливли у підводний сад. Незвичайне видовисько! На водоростях-деревах цвіли круглі, як соняшники, яскраво-червоні квітки. Вони були ще казковіші від електричного освітлення дна, хоча світло тут не розсіювалося, як в атмосфері або принаймні у горішніх шарах води. Довжелезне листя на водоростях скидалося на темно-брунатні варені макарони, воно звисало з стеблин і погойдувалося. На деяких водоростях-деревах уже зріли плоди, схожі на банани, ананаси, оливки, горіхи. Хоч бери їх і подавай до столу.

Вилицюватий і гостроносий нарвали повні торбинки горіхів, після чого всі троє рушили у бік городів.

Обробка морського дна проводилася переважно вручну. Невеликі ділянки обробляли люди-риби. Поміж ними Віктор упізнав Оксану. Він махнув їй рукою, але дівчина навіть не поглянула. Щось гнітюче заворушилося біля серця. Було жаль її і всіх цих людей, невільників морського дна.

Потім вони заглянули в акулятник. У величезній дротяній клітці зловісно ходили зграї грізних хижаків. їх тут змалку вчили охороняти

вулкан, не допускати до нього жодного чужого водолаза чи аквалангіста.

Незабаром по тому Роберт Конрад викликав до себе Віктора.

— От і настав час, — кашлянув поважно, — коли ти повинен приступити до діла, показати свою спритність і снайперську майстерність — потопити корабель, якщо не з першого пострілу, то хоча б з другого. Ти готовий до цього?

— Готовий, — глухо відповів юнак.

Роберт Конрад і Хуанос Глобаліус раділи зі своєї перемоги. Після страшної сцени біля акваріума Морської Красуні, Віктор змінився. Уже плекали надію, що скоро можна буде повністю покластися на норовистого юнака, зробити з нього зв’язківця з суходолом, де, добре замаскувавшись, залишилися деякі їхні спільники. Зв’язатися з ними — стало невідкладною потребою, бо тільки вони можуть розшукати археолога й лінгвіста Макса Орена і вирвати в нього таємницю третього фоліанта.

— Під час першого випробування тебе прив’яжуть за ногу тонкою волосінню, кінець якої триматимуть наглядачі, — пояснив Хуанос Глобаліус. — Ми робимо це з усіма новачками-снайперами, так що не ображайся. Волосінь дуже міцна, отже, не бійся, що обірветься.

— Я нею витягнув Морську Красуню! — похвастався Роберт Конрад.

Віктор Соколюк уже знав, що Роберт Конрад любив полювати в морі і що інженер-штурман Генріх Мінц виготовив для свого шефа спеціальну гармату-спінінг. Роберт Конрад захоплювався тією гарматою-спінінгом, як хлопчик. Він закидав нею кілометрів на десять вигадливі блешні і ловив різних риб та морських потвор. Колись, отак полюючи, притягнув п’ятнадцятиметрову акулу. Вона й досі живе в акулятнику. Однак були

не тільки удачі. Були й невдачі. Нещодавно він заарканив на чудернацьку блешню і притягнув… невеликого підводного човна! Проте в останню хвилину човен зірвався з гачка і втік. Роберт Конрад і досі не може пробачити собі такого промаху. Бо все спорядження кораблів і човнів, яке потрапляє до вулкана, в значній мірі пошкоджене, а це ж цілісінький підводний човен з командою!.. Бували й смертельні небезпеки. Довго морочилися Конрад та Глобаліус, піймавши одного разу, як їм здалося, велику рибину. Тягли, тягли, відпускали і знову натискали на лебідку і нарешті притягли. Та не встигли подивитися, що воно таке, як "рибина" вибухнула з такою силою, що від вулкана відколовся добрячий шмат, при цьому безнадійно заплутав кілька кілометрів дорогоцінної волосіні. Після цієї події Конрад почав обережніше ставитись до свого промислу.

І ось Віктор у супроводі вилицюватого і гостроносого вирушив виконувати завдання Роберта Конрада. Широко розмахуючи руками, ніби розгортаючи густі, незаймані лози, він спливав усе вище й вище до водної поверхні, де вільно гуляють хвилі і вітер, дзвенить над головою голубий кришталево чистий простір неба і кричать, кигичуть чайки.

Віктор щоразу відчував, як його смикали за ногу наглядачі, за ту ногу, до якої прив’язана тоненька, але міцна волосінь, що могла витримати сотню таких, як він. Кожний посмик мав нагадувати, щоб Віктор не відволікався від основного завдання. Внизу під ним пливли, майже вертикально піднімаючись у горішні шари води, вилицюватий і гостроносий. Вони почували себе в морі, як справжні риби. А ще нижче йшов цілий табун людей-риб, а за ними — дресировані акули. Уся ця армада сунула за Віктором. Він мав сьогодні показати свою майстерність: розстріляти перший-ліпший корабель з автомата, якого вручив йому комендант вулкана. Потужність кожної невеличкої кулі автомата дорівнювала гарматному снарядові чи міні великої руйнівної сили. Люди-риби мали забрати з затопленого корабля цінне устаткування, всі коштовні речі, а також захопити бранців, щоб перетворити їх на людей-риб. Акули пливли, переслідуючи лише одну мету — охороняти й стерегти нападників.

Віктор енергійно спливав усе вище і вище.

Притиснувши до грудей зброю, думав тільки про одне: як би вирватися з пазурів Роберта Конрада, щоб потім визволити нещасних людей-риб із неволі й по заслузі відплатити нелюдам.

Уже потрапив у прозору зелень води, близьку до поверхні моря. Вилицюватий і гостроносий та всі люди-риби залишилися десь внизу, у синяві води, обачно зупинившись перед тою межею, яку не могли переступити, бо далі їх чекала неминуча загибель.

Врешті до Віктора долинув приглушений шум гвинтів корабля — все голосніше і голосніше, все ближче і ближче.

Якась магічна, непереборна сила тягла юнака на поверхню води, хотілося якнайшвидше випірнути і поглянути на світ, де він колись жив, відчути дотик того повітря, яким колись дихав.

І ось його голова спливла над водою. Це сталося зовсім несподівано. Відкрив на шоломі прозорий клапан, що закривав обличчя. Свіжий струмінь повітря одразу сп’янив, забив пароки, а справжній калейдоскоп тріпотливих барв навколишнього світу — мінливі переливи поверхні моря, сонце, яке крізь міріади бризок зачепилося за вії і гойдалося райдужною дугою, — так переповнив серце разючими раптовими почуттями, що забув навіть, чого він тут і що треба робити. Про це нагадав сердитий посмик. Тонка волосінь потягла юнака назад у воду, потримала трохи і знову відпустила, мовляв, готуйся до бою!..

Цього разу Віктор рвонувся вгору з усієї сили. Він вилетів з глибини, мов корок з пляшки шампанського, виткнувся на самому гребені крутої хвилі. Вона якусь мить потримала його на своїй гострій спині, а потім струсила вниз, ніби у прірву. Там налетів другий водяний вал, підхопив його і поніс далі.

Тільки тепер помітив перед собою пароплав, який білів на воді, неначе велетенський диво-лебідь. Над пароплавом кружляли чайки, вони сідали на корму, на широку палубу.

Віктор, побачивши пароплав, спочатку дуже зрадів, а потім перелякався. А що, коли його там не помітять і не врятують?..

Але даремно боявся, його відразу ж помітили.

На палубі зчинилася метушня. У воду полетіли рятівні круги, як бубличний дощ. Та тільки-но Віктор зібрався схопитися за рятівний круг, як міцна волосінь потягнула його у глибину. Він зняв з шиї ненависний автомат і відштовхнув від себе, як непотріб. Зброя пішла на дно. Потім дістав із-за пазухи гострого ножа і почав різати волосінь. Але робота виявилася марною.

Незримі пружини води знову виштовхнули його вгору. Цього разу міцно вхопився за рятівний круг і завмер. До пароплава було не більше ста метрів. Але не встиг і крикнути, як перед самим носом випірнула дресирована акула. Вона висунула морду з води, тримаючи в зубах автомат.

Віктор забрав автомат і не роздумуючи вистрелив у хижака. Вибух підкинув його разом з водою і перепалив, перервав прокляту волосінь. Нарешті юнак відчув повну волю і швидко поплив у бік корабля.

Звідти спустили рятувальний човен з матросами.

— Тримайся, друже! Тримайся! Зараз ми тебе витягнемо! — закричали вони рідною мовою.

Матроси вже зібралися втягнути його в човен, як з глибини виринула нова акула. Грізно вишкірила зуби, ляснула по воді хвостом, схопила Віктора за ногу і потягла вниз…

Віктор стояв перед розгніваним Робертом Конрадом і його помічником Хуаносом Глобаліусом, зіщулившись, як на морозі. Він дрижав від холоду і страху.

— Чому не стріляв? Чому кинув зброю? — допитував Конрад і дивився на нього, як удав на кролика.

— Що трапилося? — верещав Глобаліус. — Як ти посмів?..

— Я не міг, не міг стріляти… — нарешті відповів Віктор. — Це був мирний, пасажирський, пароплав! Там були люди!..

Конрада від таких слів затрусило ще дужче, він налився кров’ю і заскреготів від люті зубами:

— Тим паче треба було стріляти! Там були комуністи, найзапекліші наші вороги!.. Ні-і, я все одно примушу тебе стріляти! Примушу! Чуєш?.. А зараз негайно його у глухий карцер! У глухий карцер!

Вилицюватий і гостроносий схопили Віктора і потягли по східцях до внутрішнього кратера. Потім грубо штовхнули в невелику квадратну камеру, зроблену з товстелезного залізного скла, герметично зачинили двері і зникли.

Незабаром камера захиталася, застрибала і шубовснула у воду.

"Ось воно який цей глухий карцер! Мене просто кинули в море…" — майнуло в голові.

За склом мелькали перелякані зграї риб, бовваніли кам’яні вершини підводних скель, між ними чорніли глибокі розщелини, заповнені похмурою, непорушною водою.

Нарешті коробка об щось ударилася і повисла на краю урвища.

Віктор лежав, заплющивши очі, уже нічого не чекаючи від життя. Та й чого можна було чекати, крім смерті, у цій скляній домовині? Купити життя ціною зради перед усім світом? Обернутися у морського пірата і топити кораблі? Допомагати злочинцям залити Земну кулю водою, а людей обернути в риб? Ні! Ні!..

Абсолютна тиша, темінь і самотність мучили, пригнічували волю. Вдихнув на повні легені задушливого повітря і крикнув, але злякався власного голосу, такий він видався йому дикий і чужий.

І раптом довкола замерехтіли живі барвисті вогники — жовто-зелені, блідо-бузкові, оранжеві. Заворожений незвичайним видовищем, Віктор пригадав, як колись на уроці вчителька розповідала, що залози деяких морських риб можуть викидати цілі хмари бактерій, які світяться. А ще є такі риби, що можуть виробляти електричний струм і світити, як ліхтарі.

Мовчазні риби все пропливали і пропливали перед очима.

"Чи це не якась похоронна процесія? — чомусь подумав. — Може, риби ховають мене, віддають останню шану?.."

У цю хвилину відчаю йому здалося, ніби хтось постукав по корпусу карцера. Скло глухо задудніло, тривожно завібрував звук і погас. Віктор повернув голову праворуч, ліворуч, вдивляючись у сіро-синю монотонність води, і помітив людину-рибу, яка, неначе привид, ковзала побіля карцера. Ось вона підпливла ближче до тої стіни, до якої він притулився обличчям, і на мить зняла маску.

— Оксано! — вирвалося з грудей, і він з усієї сили затарабанив кулаками об скло.

Оксана пильно поглянула на нього, зробила ще кілька кругів і пірнула на глибину, махнувши на прощання чорними ластами.

"Невже не впізнала мене?.."

Однак поява дівчини пробудила його до життя. Стояв, утупивши тривожний зір у морські глибини, й чекав, чи не вирине вона знову. І таки дочекався.

Цього разу вона припливла в супроводі блакитних тунців і якихось триметрових сірувато-зелених риб, схожих на судаків.

Оксана привітно помахала рукою, потім підпливла ближче і поцілувала скло, до якого він притулився щокою.

Одразу відчув, як перестала паморочитися голова, прокинулася жадоба жити, адже він ще потрібний друзям. А боротися за життя у цій домовині — значить не поспішати помирать?

Спостерігав, як Оксана бавилася з улюбленими рибами. То вона сідала на них верхи, як на коня, то лягала, як на живий пліт, то падала вниз і ховалася у химерних водоростях. Було видно, що риби любили, розуміли і слухалися дівчину. Вони обнімали її красивими райдужними плавниками, тулилися срібними боками, ніжно торкалися носами, наче маленькі діти.

Нарешті Оксана і її друзі-риби, натомившись, повисли у воді, щоб відпочити. Ніхто їм тут не слав ніякої постелі, не підкладав під голови подушок, не прикривав зверху ковдрою. Дивно було дивитися, як риби відпочивали.

Оксана лягла на верхню стіну скляного карцера і завмерла. Невідомо, чи могла вона спати тут, у воді, але, мабуть, ніколи не дрімають морські хижаки… Шукаючи легкої здобичі, щоб угамувати свій

вічний голод, на скелю виліз величезний кальмар і своїм довжелезним щупальцем потягся до дівчини.

Віктор злякано закричав і почав гатити кулаками в скло.

Оксана розплющила очі, побачила перед собою підступного ненажерливого хижака і блискавично-швидко, зі спритністю справжньої риби, пірнула в глиб моря. За нею, мелькнувши райдужними хвостами, ніби провалилися і її друзі.

Розгніваний кальмар довго дивився на Віктора, який йому зіпсував усю трапезу, а потім схопив у щупальце скляну коробку й жбурнув її зі скелі.

У лабораторії Хуаноса Глобаліуса пронизливо задзвонив дзвоник, кілька разів кліпнула червоним оком лампочка на табло.

— Хто дзвонить? — підхопився Роберт Конрад, що сидів там і чекав результату нового досліду.

— Наглядачі. Кажуть, з карцером щось сталось.

— Нехай витягнуть! — наказав Конрад.

Невдовзі карцер витягли з моря. Коли відчинили люк, з нього, похитуючись, вийшов Віктор, живий і неушкоджений.

Його привели в лабораторію. Він увесь тремтів і дивився на стіл, де стояв сифон з водою.

— Дайте йому! — обізвався Конрад.

Глобаліус підніс склянку води. І хоч як Вікторові не хотілося брати з його рук воду, але не втримався… Вода повернула частинку втрачених сил.

— Сідай, — буркнув Глобаліус. — Ну, бачиш, голубе, що ми з тобою не жартуємо… у нас коротка розмова… Тепер виконуватимеш наші накази?

Віктор мовчав.

— Пане докторе, скільки вже годин він перебуває у нашому вулкані? — запитав Роберт Конрад.

— Дев’ятсот дев’яносто дві.

Віктор задрижав, як на краю прірви. Далі відступати не було куди. Через вісім годин він стане невільником вулкана! Не зможе більше ніколи піднятися на рідну землю, злетіти в повітря! Шугати вище хмар… Він змушений буде жити лише в підземеллі, в норі… жалюгідною земноводною істотою…

— Ти, мабуть, здогадуєшся, що все це означає? — запитав Глобаліус. — Дія променів сонячної фарби невблаганна… Ми теж стали її жертвами… А ти маєш такі можливості…

Віктор мовчав.

— У твоєму розпорядженні вісім годин! — вигукнув Роберт Конрад. — У тебе ще є час довести вірність нашій справі… Ти можеш іще встигнути потопити корабель… Тоді ми негайно відправимо на суходіл, для зв’язку… Ти матимеш все, що захочеш… гроші, золото…

— З ким для зв’язку? — перепитав Віктор.

— З нашими друзями…

У нього раптом спалахнула надія… "А може, й справді погодитись?.. Повернуся на суходіл, зустрінуся з рідними, з товаришами, знову відчую повноцінне життя, радість, силу!.. Але за все це треба потопити невинних людей, кинути їх у хвилі, на дно… стати співучасником Конрада, Глобаліуса… О ні!.. Краще загинути самому…"

— Ну, що ти там думаєш? — урвався терпець у Глобаліуса. — Адже час не жде! Дорога кожна хвилина! Ми ще нікого так довго не умовляли і стільки всього не обіцяли…

— Чого ти мовчиш? Чого мовчиш? — засіпався у кріслі Роберт Конрад.

Віктор рвучко підвівся.

— Я не можу…

Ці три слова ударили Роберта Конрада, як обухом по голові. Він вихопив з кобури пістолет. Завжди так робив, коли ним опановувало почуття люті.

— Тоді ти мені не потрібний! — закричав і мимоволі зустрівся з поглядом юнака.

У його погляді не було страху, були лише незламна рішучість, ненависть і осуд. Зате страх і розгубленість охопили Роберта Конрада. Капітанові знову здалося, що на нього переможно й зневажливо дивиться сам Діего, його найбільший і найзапекліший ворог.

"О, ця схожість! Звичайна випадковість, а що робить зі мною…" — подумав спантеличено і безсило опустив пістолет.

— Іди геть з моїх очей! — процідив крізь зуби. — Я з тобою поговорю пізніше...

ЗАГАДКОВІ ТАБЛЕТКИ

Віктор усвідомлював, що тепер він уже ніколи не зможе жити там, де живуть батьки, друзі, знайомі, що дорога туди для нього навіки відрізана, і все, чого прагнув, про що колись мріяв, згинуло, розвіялося, як дим...

Повертався до свого будиночка знесилений, знищений. Боліла голова, темніло в очах. Приліг на канапу, ткнувся обличчям у подушку. Від розпачу, від безнадії хотілося розридатися, але навіть для цього не було сили, не було сліз...

Раптом відчув, як над ним хтось схилився, й підняв важку голову.

Біля канапи стояла Оксана.

Дівчину аж не впізнати. Мабуть, довге перебування у воді далося взнаки. Сині потріскані губи тремтять, очі затуманені і майже нерухомі.

— Що з тобою? Ти — хвора? — підхопився Віктор.

— А що таке "хвора"? — ледь промовила.

Не став пояснювати, узяв за руку, посадив на стілець, приклав гарячі долоні спочатку до її холодного чола, потім до щік. Поступово з Оксаниного обличчя зникла тінь моря, закліпали, зблиснули очі.

— Ти щось мені казав? — запитала кволим голосом.

— Я казав: як це добре, що ти навідалася… Хотілось на прощання побачити тебе…

— А чому "на прощання"? Хіба ти помираєш?

— Мабуть, помру… Знищать мене Конрад і Глобаліус…

— І чого так боїшся тієї смерті? Смерть — то не страшно. Ось коли "пришиють ґудзика"!..

Віктор глибоко зітхнув, похнюпився. Довго мовчав, думав, думав… І нараз, мовби прокинувся зі сну, стріпнув головою, проникливо й ніжно поглянув на Оксану, заблагав:

— Прошу тебе, зосередься, вислухай мене уважно!

— Добре, добре, — закивала вона. — Я постараюся… Тільки тримай, міцно тримай мою руку… Ага, отак… Тепер говори.

— Я впевнений: Конрад і Глобаліус жорстоко помстяться, що не послухався їх. Вони або закатують мене, або перетворять у безтямну людину-рибу. Тому, поки цього не сталося, хочу вчинити їм якусь дошкульну, величезну шкоду. І ось щойно пригадав, ти казала, що Венслав Кручек знає, де заховані у вулкані термічні голки, якими ці негідники збираються розтопити крижану Арктику і Гренландію…

— Колись знав, а тепер, напевно, забув, бо він уже людина-риба.

— А може, все-таки згадає, може, тепло рук і в нього пробудить пам’ять.

— Може…

— Прошу, приведи його сюди!

— Гаразд, якщо він погодиться, приведу, — підвелася Оксана і вийшла з будиночка.

Віктор з нетерпінням очікував її, та дівчина довго не поверталася. Вже навіть втратив надію, що їй вдасться умовити вченого, коли раптом відчинилися двері й Оксана завела його до кімнати.

Венслав Кручек поглянув на Віктора, як на якусь неживу, буденну річ, ковзнув байдужими, ніби замороженими, очима по стінах-акваріумах, кахикнув.

— Сідайте, будь ласка, — ввічливо підсунув йому стілець Віктор.

Але гість відступив од стільця вбік.

— Люди-риби не знають, для чого стільці, вони давно про них забули, — пояснила Оксана.

Тоді Віктор хотів одвести його до канапи, однак учений прийняв таку войовничу позу, що хлопець аж злякався — ще почне битися!..

Виручила Оксана. Вона взяла їхні правиці й з’єднала для дружнього знайомства. Віктор, потиснувши норовистому гостеві холоднющу долоню, притримав її. Венслав Кручек засмикав плечима, закрутив головою, затупцявся, проте долоні своєї не виривав. І сталося чудо… Поволі ожили його очі, заворушилися уста, і він — заговорив! Неквапливо, глухо, але розбірливо й чітко. Назвав своє ім’я, подякував Вікторові, а потім підійшов до стільця і сів, як справжня людина.

Віктор, усміхнувшись од радості, присів навпроти на канапі й розказував про себе, хто він такий, як потрапив до вулкана, яке лихо звалилося тут на нього.

Венслав Кручек мовчки слухав, весь час пильно розглядаючи його руки. Коли Віктор закінчив розповідь, потер собі пальцями сиві скроні, мовив співчутливо:

— Розумію, важко, дуже важко тобі… Намагалися Конрад і Глобаліус зробити з тебе свого вірного попихача, але не вдалося… О, уявляю, як вони шаленіють від люті! У них тепер на повну силу заговорило самолюбство бандитів, а самолюбство бандита — це пекло в пеклі! І вони не зупиняться ні перед чим, щоб тільки розчавити твою волю або навіть знищити фізично, бо ти і в образі людини-риби нагадуватимеш їм про ганебну поразку, про їхнє безсилля і приреченість. Молодець! Я захоплений твоєю стійкістю, юначе!

— Сам дивуюся, де взялася у мене витримка, — зніяковіло сказав Віктор. — Уже мовби й смерті не страшно, а одне все-таки лякає… Що ми загинемо тут, це вже ясно, але ж оці скажені маніяки готуються поневолити або й зовсім погубити все людство.

— Вони не повинні здійснити своїх чорних намірів! — упевнено мовив Венслав Кручек. — Світ якось та дізнається про них і схопить за криваві лапи!

— Нам треба сповістити людей, але ж як? — розвів руками Віктор. — Ми — безсилі… Хіба що наробити катюгам якоїсь великої шкоди? Оксана казала, ніби ви знаєте, де зберігаються термічні голки. Чи не можна було б їх знищити?

— Де зберігаються, я знаю, однак туди ми ніколи не потрапимо. Вони заховані в кам’яній печері, яка постійно охороняється.

Віктор опустив плечі, похилив голову.

Венслав Кручек довго щось думав чи згадував, наморщивши чоло, врешті запитав:

— Тобі, кажеш, ще не "пришили гудзика"?

— Ще ні.

— А ти хотів би втекти звідси?

— Уже пробував. Не вийшло…

— Я знаю потаємний хід, яким можна непомітно вибратися з вулкана.

— Пізно мені тікати. Мій організм прийняв дозу сонячної фарби, яка не дозволяє жити вище рівня моря, і…

— Зачекай, я все тобі поясню, — перепинив його Венслав Кручек. — Ти, спасибі, відновив мені щойно пам’ять, і я згадав про таку річ… Перед тим, як ці негідники захопили вулкан, ми знайшли замуровану в давньому храмі невелику золоту скриньку з якимись жовтими прозорими кульками. Коли їх почали досліджувати, виявилося, що то незвичайні лікувальні таблетки. Якщо жива істота, опромінена сонячною фарбою, ковтне її, вона вже не загине на поверхні. Але як себе там почуватиме — невідомо, бо ми не встигли того випробувати. Про те, що в нас були оті дивовижні ліки, ми втаїли від нападників, гадали, самі при нагоді скористаємось ними. Одначе так і не скористалися… Одних путчисти вбили, інших замордували на допитах, а решту, як оце і мене, обернули на бездумних і безсловесних людей-риб…

— А куди ж поділися ті таблетки? Пропали? — поцікавився Віктор.

— Ні, не пропали. Ми з Луї Жаком Луп’є десь їх закопали під деревом, але під яким саме, я вже не можу згадати.

— Шкода… — скрушно зітхнув Віктор.

— Не журись, — сказав Венслав Кручек. — Я одненьку приберіг на всякий випадок. Ось вона в мене...

Він розпоров на штанях біля пояса зашиту кишеньку, витяг з неї маленьку кульку, схожу на янтарну намистину, і простягнув Вікторові.

— Візьми собі. Ця таблетка для мене вже ні до чого, а тобі знадобиться, якщо зважишся втікати.

— Дякую вам, щиро дякую! — потиснув йому руку Віктор, узявши таблетку.

— Це тобі за те, що не став на коліна перед душогубами, — сказав Венслав Кручек.

Віктор дбайливо загорнув таблетку в носову хустку, заховав до кишені, потім запитав:

— Тепер скажіть, будь ласка, про який таємний хід ви говорили?

— Я мав на увазі електронний лабіринт, що з’єднує верхній поверх вулкана з середнім.

— Уперше чую про нього, — знизав плечима Віктор.

— О, це складна споруда і, звичайно, не має нічого спільного з тією міфічною будівлею, що її колись побудував на острові Кріт великий майстер Еллади Дедал для легендарного бика Мінотавра. Спроектував і спорудив лабіринт інженер Мінц незабаром після того, як путчисти захопили вулкан. Він веде з верхнього, житлового, до Другого поверху, на якому розташувалися машинні відділення, пульти управління, радіостанція, різна електронно-обчислювальна апаратура, а також механічний отвір-шлюз, через який можна випливти й запливти до вулкана. Призначення лабіринту — закрити вільний доступ з поверху на

поверх, щоб ніхто, крім довірених осіб Роберта Конрада, не міг проникнути ні туди ні туди… Я, коли ще був звичайною людиною, довго докопувався до секретів лабіринту й нарешті виготовив його план. Однак не пощастило… Віддані слуги Конрада випадково виявили в мене той план, і тоді Хуанос Глобаліус постарався якнайшвидше "пришити гудзика" й мені, щоб фіолетова рибка забрала мій здоровий глузд і обернула на безтямну й безмовну людину-рибу.

— Ну, нехай ви допоможете мені вибратися з вулкана, але як же далі, як я доберуся до суші? — запитав Віктор, вислухавши Венслава Кручека.

— Далі тобі допоможе Оксана. Вона дружить з тунцями, які розуміють, слухаються її. Накаже рибам, і ті приставлять тебе до берега чи якогось судна.

— Це — правда, Оксаночко? Зможеш?

Дівчина ствердно кивнула головою.

— Тільки я ще раз попереджаю, — підняв палець Венслав Кручек. — Проковтнувши таблетку, ти залишишся живий, але як почуватимеш себе вище рівня моря — невідомо.

— Нехай! — махнув рукою Віктор. — Мені аби добратися додому й розповісти усім про цей проклятий вулкан, а там що буде, те й буде…

— Не вулкан, голубе, проклятий, а ті, хто ним зараз володіють, — зауважив професор.

— Авжеж, — погодився Віктор, — він і справді тут ні при чому.

— То коли тебе провести через лабіринт?

— Хоч і зараз, бо мене будь-якої хвилини можуть забрати.

— Тоді виходь. Чекай нас за гаєм біля струмка. Оксані треба взяти гідрокостюм і упряж для риб. Ага, ще одне. Бач, добре, що згадав… Якщо в тебе є папір і чим писати, то візьми з собою. Неодмінно візьми. Потім скажу, для чого.

Тільки вони вийшли з будиночка, як на порозі появилися наглядачі. "Все пропало…" — похолонуло всередині у Віктора.

— Вірний помічник Мудрого Капітана шановний пан доктор звелів привести тебе до нього! — загундосив вилицюватий.

— Скажіть йому, що я… що я дуже-дуже хворий… — проказав перше, що спало на думку.

— А що таке "хворий"? — перепитав гостроносий.

— Ну, значить, не можу до нього прийти. Скажіть, нехай пришле по мене пізніше. Зрозуміло?

— Зрозуміло, — водночас кивнули наглядачі, крутнулися на місці, як заводні іграшкові солдатики, й погупали до самохода.

Вікторові аж не вірилося, що вони послухали його. Похапцем зав’язав у простирадло свій гідрокостюм, ласти, маску, фотоапарат, поклав у кишеню кулькову ручку, записник. Потім підійшов до дверей, визирнув. Довкола нікого. Вискочив з будиночка, забіг у густу посадку й пригинці подався поміж кущами до гаю.

ЕЛЕКТРОННИЙ ЛАБІРИНТ

Венслав Кручек і Оксана вже чекали його біля вузенького струмка.

— Все гаразд? Вас ніхто не бачив? — запитав Віктор, оддихуючись після швидкого бігу.

— Ні, — відповіла Оксана. — А що?

— Нам треба поспішати, бо по мене вже приходили оті пришелепуваті наглядачі.

— Куди поспішати? — утупив у нього посоловілі очі Венслав Кручек.

— Таж у лабіринт.

— Який лабіринт?

— Той, що ви обіцяли по ньому провести мене на нижній поверх до шлюзу.

— Не знаю… нічого не знаю…

Віктор здивовано поглянув на Оксану:

— Що з ним? Що сталося?

— Це в ньому перестає діяти твоє тепло і починає перемагати рибка, — пояснила дівчина. — Візьми його руку.

Юнак узяв Венслава Кручека за руку, потримав. Невдовзі в того відновилася пам’ять і він сказав зовсім спокійно, наче з ним щойно нічого й не сталося:

— Ну, то рушимо далі?.. Ага, ось доріжка… Бач, уже заросла травою… По ній і підемо.

Стежка довела до кам’яного муру і вперлася у залізну браму, біля якої в стіні світилося кілька десятків різнокольорових слюдяних вічок.

— Звідси й починається електронний лабіринт, — мовив Венслав Кручек.

Він підійшов до вічок, помахав перед ними долонею, як це роблять фокусники-ілюзіоністи в цирку, і важка брама повільно відчинилася.

— Не подумайте, що роблю чудеса, — сказав учений. — Я просто перетнув долонею на деяких вічках промені світла, які падають на фотоелементи, що містяться у протилежній стіні і зв’язані з електронним реле. Тепер, будь ласка, запрошую вас до господи пана інженера Мінца! — вклонився, пропускаючи наперед Оксану і Віктора.

Вони зайшли в досить просторий, освітлений сонячною фарбою зал, з якого пірнав у глибину східчастий напівтемний тунель.

Віктор в одній руці ніс вузол, а другою стискав долоню Венслава Кручека, боячись утратити з ним біологічний контакт, як він назвав це для себе.

Коли ступили в тунель, унизу перед ними раптом стали розповзатися, провалюватися східці. Віктора кинуло в холод, і він злякано подався назад, тягнучи за собою поводиря.

Венслав Кручек нервово смикнув рукою.

— У тебе долоня той… охолола… Я іду звідси… Я не тямлю.

— Постривайте! Постривайте!..

Але професор уже нічого не розумів. Спритно відскочивши вбік, він поглянув на Віктора, як на порожнє місце, і побіг до виходу.

— Та постійте ж! — у розпачі закричав Віктор і кинувся навздогін.

"От лихо! Мені, виходить, не можна ні хвилюватися, ні боятися, бо тоді починають холонути руки, а бісовій рибці саме цього й треба. Але ж я не дерев’яний, щоб на все дивитися байдуже і нічого не брати до серця…"

Від великого збудження відчув, що цього разу його кинуло вже не в холод, а в жар. Наздогнав Венслава Кручека і цупко схопив за руку:

— Не пущу!..

Кручек зупинився. Якийсь внутрішній промінь освітив змарніле, виснажене обличчя. Контакт знову було знайдено.

— Ви пам’ятаєте, куди ми йшли?

— Пам’ятаю, — кивнув. Потім подумав трохи, запитав: — А чого ти так налякався, що в тебе похололи руки?

— Кожен злякається, коли в нього під ногами східці почнуть провалюватися…

— Це тобі здалося. То лише світловий ефект… Ну, гаразд, ходімо. Тільки тепер слідкуй, щоб у тебе не холонули руки.

"Добре йому говорити. Я ж не піч, куди можна підкладати паливо і постійно підтримувати тепло…"

Спустилися в підземелля. Далі йшли вузькими ходами, які то впиралися в поперечні похмурі коридори, кручені хідники, то вели до глухих кутів. Часто доводилося повертатися назад, звертати праворуч або ліворуч, тупцятися довго на місці, поки Венслав Кручек пригадає, у який коридор чи хідник заходити.

Біля одного з отворів Віктор побачив людський кістяк і відвернувся.

— Це скелет члена нашої експедиції, який хотів пройти через лабіринт на другий поверх, — скрушно мовив Венслав Кручек.

"Отак, може, й наші десь тут валятимуться… — подумав Віктор і спохопився: — Але ні, не треба про це думати, бо можуть захолонути руки, тоді рибка знову переможе вченого, тоді і ми всі загинемо тут".

Зупинилися на невеликому майданчику. Там було аж п’ять різних за шириною і висотою входів. Венслав Кручек ступив до найширшого.

— Запам’ятайте цей вхід. Сюди ми й підемо.

За входом виявився вузький круглий коридор. Пройшли по ньому раз, удруге, втретє… Далі не було видно ані виходу, ані входу.

— Не розумію, — стривожився Віктор, — де ж подівся той вхід, у який ми зайшли? Уже робимо, мабуть, десяте коло! Так можна крутитися без кінця і краю!..

— Ми в пастці, — пояснив Венслав Кручек. — Але ти молодець! Добре, що точно підрахував, яке саме коло ми зробили. Отже, ще залишилося п’ять, потім зупинимося й зачекаємо. Вхід має з’явитися автоматично. Але, коли помилилися, його не буде.

Вони ще п’ять разів пройшли глухим круглим коридором і стали чекати. Вхід не з’являвся.

— Ось бачиш, ти сам збився з рахунку і мене збив, — дорікнув Вікторові Венслав Кручек. — Коли людина рахує, не можна розмовляти!

— Що ж тепер буде? — запитала розгублено Оксана.

— Треба пильно оглянути оцю стіну і знайти у ній голубий камінець. Шукайте!

Незабаром вони знайшли той голубий камінець. Венслав Кручек натиснув на нього долонею, стіна затремтіла, посунулась униз, і перед ними відкрився вхід до кімнати, у якій стояли стіл, стільці й диван, оббитий шкірою якоїсь морської істоти.

— Це половина пройденого шляху, — сказав Венслав Кручек. — Присядьмо тут, відпочинемо і тим часом напишемо послання на землю. Ти взяв папір і чим писати? — запитав Віктора.

Віктор дістав з кишені записник і ручку.

— От і добре. Тоді пиши, що я говоритиму.

Він продиктував звернення до урядів усіх країн, в якому розповів про невдачу, що спіткала наукову експедицію під керівництвом директора Міжнародного інституту морських ресурсів академіка Луї Жака Луп’є, про мандрівний вулкан, у якому спершу жили науковці і до якого потім удерлися маніяки-фашисти і вже стільки років по-звірячому знущаються над людьми, знищують у морях і океанах кораблі та підводні човни, беруть у полон матросів і пасажирів і ще готують страшний злочин проти всього світу — затопити всі материки й острови. Від імені поневолених Венслав Кручек закликав уряди докласти всіх сил, щоб якнайшвидше виявити вулкан, звільнити з жахливого полону невільників і належно покарати злочинців.

— А тепер поклади наше послання в поліетиленовий мішечок і сховай за пазуху, — сказав Венслав Кручек Вікторові. — О, почекай! Напиши ще на окремому аркуші своє прізвище, ім’я, адресу і також кинь у мішечок. Це на всякий випадок, якщо з тобою щось трапиться, хай знають, хто ти і звідки. Ясно?

— Ясно…

— Тоді рушаймо далі.

Вони пройшли ще кілька переплутаних тунелів і коридорів, як раптом позаду хтось жалібно-жалібно заплакав.

Віктор і Оксана насторожилися:

— Чуєте? Мабуть, хтось заблудився!

— То не людина, — відповів Венслав Кручек.

— А хто ж?

— Спеціальні репродуктори, в яких час від часу звучить людський плач. Інженер Мінц навмисне вмурував їх у лабіринті, щоб отакі жалісливі, як ви, почали шукати нещасного і заблукали.

На їхньому шляху було ще багато всіляких пасток, хитромудрих несподіванок, але Венслав Кручек успішно розгадував їх і зрештою вивів з лабіринту.

— Невже й путчисти отак добираються на другий поверх? — здивовано запитав Віктор.

— Ні, у них є службовий, теж секретний, хід з палацу Роберта Конрада. А це запасний, на випадок якоїсь непередбаченої ситуації, ну, скажімо, бунту чи нападу. Бо путчисти, хоч і мають у своєму розпорядженні найновішу зброю, але страх перед справжньою людиною у них великий. Недарма ото й перетворюють майже кожного, кого захоплять, на людей-риб… Та досить про це. Приготуйтесь — підемо до шлюзу! — наказав Венслав Кручек.

Оксана і Віктор одягли гідрокостюми, побрали в руки шоломи і ласти.

Шлюз, через який можна випливати з вулкана, був поблизу. Камера для води накрита товстою гранітною плитою. Поруч стояла залізна будка — пульт управління.

Венслав Кручек підійшов до будки, поводив долонею перед такими ж, як і біля вхідної брами лабіринту, різнокольоровими слюдяними вічками, і двері самі відчинилися. Ступив усередину, увімкнув на щитку рубильник — товсті стальні троси підняли вгору важку покришку.

— Спускайтесь у камеру! — махнув Оксані і Вікторові. — Нехай вам щастить!

І в цей час на поверсі залунала оглушлива сирена тривоги. Кручек ухопився за груди і дико зареготав:

— Ха-ха-ха!.. Електричний сторож… Ха-ха-ха!.. Вони примчать сюди. Ха-ха-ха!..

— Рибка… Знову рибка… Щоб ти здохла! — лайнулася Оксана, і лице її теж скривилося.

— Я... ха-ха-ха!.. я зараз... ха-ха!.. заспокоюсь... — зціпивши зуби і роблячи нелюдські зусилля перебороти навіжений лоскіт розлюченої рибки, що билася під грудьми, простогнав Венслав Кручек.

А сирена не стихала, все вила і вила...

Нарешті Венслав Кручек перестав реготати, знову махнув рукою Оксані і Вікторові, щоб вони негайно спускалися в камеру, і зайшов у будку.

— Дякую, — мовив йому на прощання Віктор і потягнув дівчину до шлюзу.

Уже стоячи на дні камери, Оксана немовби сонними очима подивилася на Віктора й запитала:

— Чого тримаєш мене за руку?.. Що тобі треба?..

— Хіба забула, Оксаночко? Заспокойся і згадай. Ну, згадай! Ти ж обіцяла допомогти мені добратися до берега чи судна. Казала, що твої улюблені тунці приставлять куди треба.

— Значить, ти хочеш, щоб ми з тобою більше ніколи не зустрілися?

— Чому ж ніколи? Якщо все буде гаразд і я повідомлю на землю про вулкан, люди знайдуть його і визволять од путчистів. Потім вилікують усіх, і ми неодмінно зустрінемося з тобою!

На обличчі в Оксани сяйнула радісна усмішка.

— Справді?.. Добре, тоді я допоможу тобі. Але треба на гаятися, бо "гудзик", як навіжений, безперестанку подає якісь страшні сигнали. Він, мабуть, хоче зовсім відібрати у мене розум...

Гранітна плита почала повільно опускатися над камерою.

Віктор проковтнув таблетку, надів на голову шолом, знову взяв дівчину за руку.

Коли покришка щільно прикрила камеру, збоку відчинився люк і через нього вдарив дужий водяний струмінь. Після того, як камера вщерть заповнилася водою, Віктор з Оксаною випливли в море.

Два великі голубі тунці, мовби наперед знали, що їхня улюбленица саме в цей час появиться біля шлюзу, і вже очікували її там. Угледівши дівчину, притьмом кинулися до неї, стали лащитися, ніби домашні звірята.

Оксана ніжно погладила обох, накинула їм на голови шовковисті "вуздечки" з довгим капроновим поводом. Потім, підкликавши Віктора, передала йому повід, притулилася на мить до його щоки, кивнула на прощання і показала щось на мигах рибам.

Тунці, наче по команді, одночасно стрепенулись, махнули хвостами й стрімко помчали разом з Віктором угору, до морської поверхні, звідки крізь водяну товщу соталося мерехтливе сонячне світло.

ЗНОВУ РІДНА ЗЕМЛЯ

На приморському пляжі, де під лагідними променями ранкового серпневого сонця ніжились на золотому піску дорослі й діти, біля самого берега сидів чорночубий юнак у синьому спортивному костюмі. Поруч з ним лежав водолазний костюм, шолом, ласти і фотоапарат, дбайливо загорнутий у прозорий водонепроникний мішечок.

Юнак був дуже змучений, виснажений, але його бліде, змарніле обличчя світилося радістю. Задерши голову, він дивився на голубе безхмарне небо, на сонце і щасливо усміхався.

До нього підійшла блакитноока дівчинка з квітчастим відерцем та зеленим пластмасовим совочком і запитала:

— Ти — водолаз?

Юнак навіть не поворухнувся.

Тоді дівчинка підступила до нього ближче, майже впритул, і запитала вдруге:

— Ти — водолаз?

Він ковзнув по ній відсутнім поглядом:

— Що кажеш, Оксано?

— Я не Оксана, а Оля, і питаю: ти — водолаз?

— Угу, водолаз… — кивнув байдуже й знову задивився на небо, на сонце.

Дівчинка образилася, що він не побажав з нею розмовляти, незадоволено надула губи й пішла до води.

— Мамо! Мамо! — пролунав невдовзі її дзвінкий голос. — Іди швиденько сюди! Тут стільки плаває рибок! Стільки рибок!..

Юнак, учувши те, здригнувся, сторожко поглянув довкола. Угледів своє морське спорядження, фотоапарат і спохмурнів, зіщулився. Потім стріпнув головою, мовби хотів одігнати від себе якісь неприємні думки, підвівся, ступив крок, другий… захитався і впав на м’який пісок.

Його відразу ж оточила юрба. Перенесли в затінок, приклали до лоба змочену у воді хустку, заходилися робити штучне дихання. Одначе ніщо не допомагало — він не приходив до пам’яті.

Зателефонували на медпункт. Незабаром примчала машина швидкої допомоги. Уже немолодий лікар оглянув непритомного й наказав двом помічникам-санітарам забрати хворого та його речі до машини. Ті обережно поклали юнака на брезентові носилки й понесли з пляжу.

Юнак опритомнів лише на третій день. Розплющив очі, важко зітхнув, наче після тривалого бентежного сну, й довго дивився в стелю. Потім, поволі повертаючи голову, неквапливо став розглядати лікарняну палату.

Раптом його кволий, пригаслий погляд зустрівся з двома іншими, пильними й тривожними, поглядами. Один з них належав заплаканій, запечаленій жінці, другий — мужньому, стриманому чоловікові, які сиділи поряд його ліжка.

Жінка підхопилася з стільця, взяла юнака за руку:

— Вітю, любий, ти мене впізнаєш?

Він зімкнув докупи брови, намагався щось пригадати, але так і не згадав. Заперечно похитав головою.

— Не знаю…

— А мене, синку, впізнаєш! — нахилився над ними чоловік.

— Не знаю…

Жінка з розпачу зойкнула, впала чоловікові на груди.

Юнак байдуже відвернувся од них і втупився в широке світле вікно, за яким голубіло лагідне небо, променилося яскраве сонце, котило до берега безкрає море.

У супроводі медсестри до палати зайшов лікар-психіатр, жвавий сивовусий дідусь.

— О, бачите! Чи не я говорив, що ваш син очуняє? — сказав він задоволено, поглянувши на хворого. — Вітаю тебе, хлопче! Молодчина! Хвалю!

Але той, ніби й не до нього зверталися, так само непорушно дивився у вікно.

— Прострація… Елементарна прострація… Хвилюватися немає причини. Таке іноді буває після глибокого нервового струсу. Потім психіка поступово стабілізується і хворий видужує.

Лікар звелів сестрі залишитися в палаті біля Віктора, а сам разом з його батьками вийшов у коридор.

— Тепер, шановні, прошу до головлікаря. Він хоче з вами побачитися.

У кабінеті головного лікаря клініки сиділи на дивані, обтягнутому лляним чохлом, двоє літніх чоловіків. Один у білому медичному халаті, другий у звичайному буденному одязі — сірому шерстяному костюмі, салатового кольору сорочці і бордовому з чорними навскісними смужками галстуці. Вони розглядали розкладені на продовгуватому журнальному столику якісь знімки.

— Пробачте, — звернувся до них, увійшовши до кабінету, дідусь-психіатр. — Це батьки Соколюка…

Чоловік у халаті, судячи з усього — головний лікар клініки, підвівся з дивана, привітно кивнув обом, батькові й матері, і показав їм на крісла біля журнального столика:

— Сідайте, будь ласка.

Вони втомлено, наче після довгої ходьби, опустилися в м’які крісла.

— Уже провідали сина? — запитав головний лікар.

— Провідали…— зітхнувши, відповів батько.

— Та ви не розстроюйтесь. Сподіваємось, усе закінчиться благополучно… Проте ви повинні нам допомогти вияснити дещо.

— Кажіть… В чому зможемо, в тому й допоможемо…

Головний лікар пройшовся по кабінету, зупинився коло письмового столу, заглянув у якісь папери, повернувся назад, знову присів на диван.

— По-перше, скажіть, чим хворів ваш син раніше?

— Крім простуди, грипу, нічим, — мовила засмучена мати.

— І того дня, як вилетів на планері, він теж був здоровий?

— Цілком здоровий, інакше йому не дозволили б політ, — сказав батько.

— Коли це було? Якого числа він вилетів? — запитав чоловік у сірому костюмі.

— Дванадцятого липня. Майже два місяці тому.

— І ні разу після цього не повідомив вам про себе?

— Ні разу…

— А не пам’ятаєте, що він брав з собою у політ?

— Чому ж не пам’ятаю? Узяв фотоапарат.

— І більше нічого?

— Більше нічого.

— Погляньте, будь ласка, на ці фотографії, — показав чоловік у сірому костюмі на знімки, розкладені на журнальному столику. — Може, ви підкажете нам, де він міг таке зняти?

Батько з матір’ю схилилися над столиком, довго й уважно розглядали знімки. На перших двох була знята хмара, схожа на верблюда. Це улюблене заняття сина — фотографувати чудернацькі хмари. Потім — юрба людей, які підстрибували й реготали, наче божевільні, якась вродлива дівчина, літній чоловік зі шрамом через усю ліву щоку. Далі — гидка потвора в гігантському акваріумі, величезна споруда, схожа на морську рапану, гробниця незвичної архітектури, на якій височіла статуя. На інших знімках — дивовижні дерева і рослини, річка, озеро…

Обоє вони, батько й мати, відчували: син побував десь у незвичайному й небезпечному місці. Але де саме, їм невідомо, навіть здогадатися важко.

— Ще у Віктора за пазухою в поліетиленовому пакеті знайшли разом з вашою адресою незрозуміле звернення якихось нещасних поневолених людей до урядів усіх країн, у якому вони благають звільнити їх від поневолювачів, а також застерігають від незрозумілої

жахливої загрози, що нібито нависла над людством. Що б це значило? Якась хлоп’яча забавка, гра чи, може, щось серйозне?

І на це запитання вони нічого не могли відповісти.

— Санітари розповідали, що при синові немовбито був і незвичайний водолазний костюм, шолом і ласти. Кажуть: чогось подібного ніколи не бачили. Це правда? — запитав батько.

— Правда, — відповів чоловік у сірому костюмі. — Цим уже зацікавились компетентні люди,

— Але що, що могло з ним трапитись? — схлипнула мати. — Де він був цілісіньких два місяці?..

— Потерпіть, потерпіть! — заспокоював головний лікар. — Про це незабаром розкаже він сам. Отож раджу не переживати, не побиватись, а повертатися додому і спокійно чекати його одужання. Ми щодня будемо повідомляти вам про стан його здоров’я.

Він потиснув їм на прощання руки, побажав щасливої дороги, і вони полетіли, обнадіяні, в рідне місто.

Одначе минали день за днем, тиждень за тижнем, а здоров’я Віктора ніскільки не поліпшувалося. Навпаки, йому ще погіршало. Він зовсім перестав відповідати на запитання, забув навіть своє "не знаю". Лише іноді пошепки, чи то кликав, чи просто так називав якесь загадкове для батьків ім’я — Оксана. До всіх і до всього був байдужий, од ранку до ночі непорушно, мовчки лежав у ліжку або сидів на стільці коло вікна й невідривно дивився на небо, на море…

Скликали консиліум найдосвідченіших спеціалістів. Вони обстежили його, довго радилися й нарешті прийшли до єдиного висновку: хворий Соколюк Віктор з невідомих причин утратив пам’ять, щоб поновити її,

потрібні роки, а може, вона й зовсім не поновиться, бо випадок унікальний, який у медичній практиці досі не зустрічався.

Майже через місяць, подзвонивши попередньо, до Соколюків завітав разом з сутулим, підсліпуватим дідком уже знайомий чоловік у сірому костюмі, той, з яким вони бачилися й розмовляли в кабінеті головного лікаря клініки, де лікується Віктор.

— Макс Орен, австрійський учений-археолог, — відрекомендував дідка чоловік у сірому костюмі й сказав далі: — Мушу вас, дорогі, трохи засмутити: історію вашого сина розгадати до кінця поки що не вдалося. Але дещо, завдяки нашому шановному гостеві, з’ясувалося. Будь ласка, розкажіть їм про все, — звернувся він до вченого.

Макс Орен зняв окуляри, протер носовиком запітнілі випуклі скельця, знову осідлав ними свого горбатого носа й мовив спроквола:

— Історія вашого сина пов’язана з подією двадцятирічної давності, про яку вже майже забули…

Він розповів про те, як експедиція Міжнародного інституту морських ресурсів під керівництвом Луї Жака Луп’є потрапила в океані до згаслого вулкана, що колись невідомі майстри-винахідники чи, може, навіть інопланетяни пристосували собі для плавучого підводного житла, про те, які дива експедиція там побачила, а ще як науковці знайшли у кам’яній споруді з статуєю три безцінні фоліанти, два з яких Макс Орен розшифрував, перебуваючи у вулкані, третього забрав для прочитання з собою, коли, захворівши, поплив на кораблі додому полікуватися. Коли ж він повернувся з розшифрованим і третім фоліантом, ні вулкана, ні експедиції в тому місці вже не було. Довго провадили пошуки, але вулкан зник безслідно. Врешті-решт вирішили, що і дивовижний плавучий вулкан, і експедиція Луї Жака Луп’є загинули в океані внаслідок стихійного лиха.

— Проте несподівана історія з вашим сином посвідчила: ні, вулкан не загинув! Що ж стосується експедиції, то тут ще не все ясно… — закінчив свою розповідь Макс Орен.

— Отже, ви гадаєте, що Віктор був у цьому вулкані? — запитав батько.

— Безперечно. Це підтверджують насамперед його знімки. Я упізнав на них заступника Луї Жака Луп’є — Венслава Кручека, а також споруду, в якій ми знайшли фоліанти, незвичайні дерева та рослини, що він сфотографував, бо таких більше немає ніде в усьому світі. А ще те звернення… Одно лише дивує мене. У третьому фоліанті написано: "Той, хто побуває тривалий час під дією променів сонячної фарби, вже не зможе жити вище рівня моря". А ваш син — живе!

— Хіба це життя?.. — зітхнула мати.

— Так, загубити пам’ять і мову — страшно! — погодився учений. — Але не падайте духом. Ще є надія вилікувати його. Адже в цьому ж, третьому, фоліанті сказано, що мешканці вулкана, хоч і запізно, та все-таки винайшли засіб боротися з хворобою. В екваторіальній частині океану цвіте, як там мовлено, "улюблена квітка дельфіна", сік якої знімає згубний вплив променів сонячної фарби. Я з своїм другом-ботаніком довго шукав цю квітку і нарешті знайшов біля берегів острова Суматра. Отже, сподіваюсь, медики невдовзі повернуть вашому синові пам’ять, і він сам про все розповість. І ця його розповідь, безсумнівно, допоможе нам відшукати оте диво серед див — плавучий мандрівний вулкан, визволити поневолених людей і по заслузі покарати їхніх жорстоких поневолювачів…